

~~X~~ INVISIBLES L'ESTAT DEL RACISME A CATALUNYA INFORME 2018

S.O.S. RACISME

p·l·e·n
EDICIONS

InVisibles. L'estat del racisme a Catalunya, Informe 2018

Autoria: SOS Racisme Catalunya

Coordinació Edició: Alba Cuevas Barba

Equip de Redacció: Edoardo Bazzaco, Karlos Castilla Juárez, Beatriu Guarro i Picart,

Mònica López Mas, Marilda Sueiras Bardou

Col.laboradors/es: Alicia Rodríguez, Paula Rossi, Lorena Antón, Olga Gallego,

Miquel Burgueño, Miquel Bassas i Andreu Alcaraz

Agraïments: Zak, Moha, Marc Ayza, Joan Antoni Quesada i Uminya per traslladar
les seves vivències a les entrevistes.

Fotografies: FotoMovimiento y SOS Racisme

Disseny i maquetació: Lucía Joglar Ongay - www.lucijoglar.com

Edició: SOS Racisme Catalunya i Pol·len edicions sccl

Rambla Sta Mònica, 10 1a planta 08002 Barcelona

www.sosracisme.org

T: @SOSRacis

F: facebook.com/SOS-Racisme-Catalunya

Instagram: [sosracisme_cat](https://instagram.com/sosracisme_cat)

c/ Junta de Comerç, 20 08001 Barcelona

www.pol-len.cat

ISBN: 978-84-16828-59-3

Dipòsit legal: B 8572-2019

Aquesta obra es distribueix sota una llicència Creative Commons en la modalitat de Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades. Consulteu els atributs aquí:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Introducció

Aquest informe és el desè que publiquem, i això per a nosaltres és motiu de celebració per diferents raons. En primer lloc perquè es tracta d'un document rigorós que busca fer una anàlisi sobre les manifestacions del racisme al nostre país, denunciar-les i fer propostes per a la seva prevenció i eliminació. Perquè pràcticament cada any tenim la sensació que no hi arribarem i al final sempre acaba sortint, i el 21 de març, Dia internacional contra el racisme, sortim amb les nostres exclusives, tot i que la majoria de cops no són recollides com hauríem volgut.

I també perquè, malgrat estigui fet amb pocs recursos, i fins i tot diria que volgutament amb pocs recursos ja que mai no hem volgut que cap institució ni pública ni privada el financés, crec que hem aconseguit bons resultats. És cert també que hem sabut millorar-lo, que va ser un encert, l'any 2014, apostar per fer-

ne una versió en paper; com també han estat encertats els esforços per combinar l'anàlisi i la reflexió amb les històries de vida i les emocions, la contundència amb la pedagogia, les dades amb les persones, o les denúncies amb les propostes.

I en darrer lloc perquè respon a la feina de les persones que fan que l'informe surti i que SOS Racisme funcioni: l'equip, el Consell, les persones activistes, les alumnes en pràctiques i col·laboradores que amb poc marge ens diuen que sí a un article. Aquests 10 informes han estat possibles, sense cap mena de dubte, gràcies a la professionalitat, a l'activisme i a la voluntat de totes aquestes persones que han pensat i pensem que un informe d'aquestes característiques és avui quelcom útil i necessari en la lluita contra el racisme i per la igualtat de drets. I sobretot a totes les persones afectades per racisme que han volgut i pogut parlar i denunciar la situació viscuda.

Sobre l'edició d'enguany trobo encertat comentar com està plantejat. Hi ha una part inicial en la qual hem volgut destacar alguns temes que han format part del 2018, qüestions que ens han preocupat i ocupat al llarg de l'any al voltant de les quals membres del Consell de SOS Racisme (que és la junta directiva de l'entitat) fan una reflexió a la vegada que es concreta el posicionament i l'abordatge que en fa l'associació. Parlem sobre discurs de l'odi, la situació dels menors estrangers no acompanyats, els drets polítics no reconeguts, la desprotecció institucional i la segregació escolar. Temes molt diversos que comparteixen la perspectiva de denúncia del racisme en cadascun d'aquests àmbits.

L'apartat central de l'informe està dedicat a les Identificacions Policials basades en el perfil ètnic. És una qüestió sobre la qual fa temps que treballem, darrerament amb la campanya «*L'aparença no és motiu*». En aquesta ocasió recollim relats de vivències de persones que han estat i segueixen sent identificades de manera recurrent, i com aquestes aturades no només afecten la seva vida, sinó que vulneren els seus drets.

I com és habitual, la part final de l'informe recull el que ha succeït al

nostre Servei d'Atenció i denúncia per a víctimes de racisme, «*365 dies de racisme*». Un cop més oferim dades que ens ajuden a entendre com es manifesta el racisme a Catalunya. Situem les principals problemàtiques que identifiquem tant en relació a les situacions pròpiament de racisme, com a les dificultats per a denunciar-les i sobretot per aconseguir una restitució dels drets vulnerats. També intentem fer propostes per marcar la política pública, que urgeix que es comprometi més amb la lluita contra la discriminació i per la igualtat de drets.

Esperem que sigui útil i que gaudiu de la lectura.

Alba Cuevas Barba,
Directora SOS Racisme Catalunya

Index

Capítol 1: *El que ens preocupa i el que ens ocupa*

L'estat espanyol a l'Europa del discurs de l'odi

parlem de la preocupació de la visibilització i normalització de discursos d'odi, propis de l'extrema dreta que atempten contra la dignitat de les persones. I la manca de compromís per fer-hi front.

Pàgina 15

El dret a vot de les persones estrangeres està expressa- ment exclòs.

Parlem de la vulneració de dret que pateixen totes aquelles persones que viuen a Catalunya, i a la resta de l'estat que no tenen nacionalitat espanyola (en molts casos havent nascut aquí) i que per tant no poden votar

Pàgina 29

L'escola, eina d'inclusió social o reproductora de discrimina- ció i segregació?

L'escola com a espai privilegiat per poder treballar la igualtat, la diversitat i la no discriminació. Però que en ocasions es converteix en perpetradora, reproductora i legitimadora de les discriminació i del racisme.

Pàgina 43

Capítol 2: *Converses sobre la perfilació ètnica*

el capítol parla de les identificacions policials racistes, i ho fa a través de 4 entrevistes. Què és el perfil ètnic? El "perfil ètnic" és un criteri normalitzat en moltes identificacions o controls, en què es demana la documentació a persones seleccionant-les exclusivament pel seu aspecte físic. És a dir, no se les para pel que han fet, sinó per tenir trets físics identificats com a diversos per la població majoritària. Aquestes identificacions es donen de forma generalitzada i amb total impunitat, tant en espais públics com privats, fins a tal punt que s'ha normalitzat i formen part del paisatge diari dels nostres pobles i ciutats. Però no són normals: són il·legals, criminalitzadores i inefectives.

Quan els més vulnerables són desprotegits

parlem dels menors i les menors estrangeres no acompanyades, que viatgen soles, i que a Europa, a Espanya i a Catalunya no són protegides tal i com hauria de ser per llei i per ètica. No són tractades com a menors (deure de protecció) és una clara mostra de racisme institucional

Pàgina 21

Dos exemples de desprotecció institucional: l'administració municipal i l'administració de justícia

Posem sobre la taula exemples concrets de com les administracions públiques (en aquest cas justícia i ajuntaments) no estan complint els seus deures i responsabilitat per fer front a les discriminacions racistes: prevenició, sanció,... per garantir la igualtat de tracte i la no discriminació

Pàgina 35

Entrevista a Zak i Moha veïns de Masnou i l'Hospitalet

Pàgina 51

Entrevista Marc Ayza

veí de Barcelona

Pàgina 57

Capítol 3: 365 dies de racisme.

**Memòria 2018. Servei Atenció
i Denúncia per a víctimes de racisme.**

El capítol recull els casos tractats des del SAID,
se'n fa un anàlisi tenint en compte les diferents
tipologies i es fa denúncia i propostes....

Entrevista a Joan Antoni Quesada
cap de la Policia Local de Sabadell
Pàgina 61

Entrevista a Uminya
veïna del Raval de Barcelona
Pàgina 75

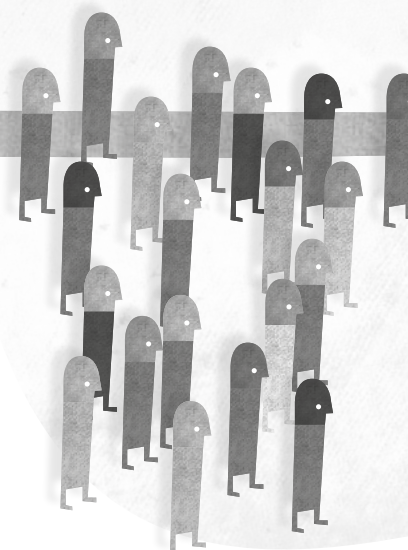
El racisme no es denuncia
Pàgina 85

**Discriminació i delictes d'odi
racistes durant el 2018**
Pàgina 90

Capítol 2

La comparativa dels darrers 5 anys
Pàgina 94

Anàlisi per tipologia
Pàgina 96

El que ens ocupa i el que ens preocupa

*“L'acord en allò comú no esborra les diferències,
sinó que se'n fa càrrec”*

- Hans-George Gadamer

L'Estat espanyol a l'Europa del discurs d'odi

Edoardo Bazzaco,

membre del Consell de SOS Racisme

El 2018 ha sigut, una vegada més, un any de triomfs electorals dels partits d'extrema dreta a països tant diferents com Itàlia, Suècia, Alemanya... i també a l'Estat espanyol. Les eleccions autonòmiques d'Andalusia del mes de novembre passat han posat en evidència el nivell de consens i normalització que està aconseguint el discurs polític discriminatori i els partits d'extrema dreta que l'utilitzen. Val la pena recordar que entre els punts del programa electoral d'un partit, Vox, que a aquesta comunitat va guanyar quasi 400.000 vots i 12 escons, trobem els següents: *aixecar un "mur infranquejable" a Ceuta i Melilla, suprimir l'arrelament com a forma d'accedir a un permís de residència, derogar la llei de violència de gènere i suprimir "organismes feministes radicals subvencionats"*.

Encara més preocupant és que partits que es defineixen com a "constitucionalistes" i "moderats"

convidin aquesta formació política a sumar-se al govern de la Comunitat, en comptes d'establir un cordó sanitari que impedeixi expandir encara més el seu discurs discriminatori, com va passar anys endarrere davant l'avenç del partit xenòfob Plataforma per Catalunya. **La legitimació política de l'ideari d'un partit com Vox representa una amenaça seriosa per a la salut d'un estat de dret ja de per si àmpliament deficitari com l'espanyol**, i dóna visibilitat i "respectabilitat" – en definitiva, normalitza – un discurs d'odi agressiu, violent i democràticament inacceptable.

A més a més, en el cas de l'Estat espanyol s'està donant un altre problema: a la normalització dels continguts discriminatoris en el discurs polític se suma, en diversos casos, una aplicació més que dubtosa de les eines legals pensades justament per protegir els grups més vulnerables davant la discriminació,

com és el marc normatiu dissenyat per sancionar, quan sigui necessari, el discurs d'odi.

Perquè parlem de discurs d'odi?

Quan fa més de dues dècades SOS Racisme va assumir com una de les seves prioritats polítiques la lluita contra la incitació a l'odi (algunes d'entre les lectures recordaran els casos de les llibreries Europa i Kalki),¹ el tema era pràcticament desconegut per l'opinió pública. Durant l'últim any, en canvi, no hi ha hagut mitjà de comunicació de l'Estat que no hagi dedicat als "delictes d'odi" una tertúlia, crònica, article d'opinió, etc. Desafortunadament, moltes de les cobertures informatives, així com – i això és més preocupant – moltes de les accions judicials i policials que les han motivat i alimentat, semblen haver confós, malentès o ignorat els aspectes més bàsics de la qüestió: és a dir, què són els delictes i el discurs d'odi i per a què van ser elaborats aquests conceptes jurídics.

Quan institucions com l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa, el Consell d'Europa, o el Tribunal Europeu dels Drets Humans parlen de "delictes d'odi"

es refereixen a qualsevol delictes (agressió, robatori, denegació de serveis etc.) comès amb la intenció d'atacar la dignitat humana de les seves víctimes i, més en general, dels membres del col·lectiu que aquestes representen a ulls dels agressors. Una altra cosa (i més complexa de definir) és el discurs d'odi: el Consell d'Europa el defineix com a tota acció comunicativa que promogui i instigui l'odi, humiliació, menyspreu, assetjament, descrèdit, difusió d'estereotips negatius, estigmatització o amenaça d'una persona o grup, per raó del seu origen, religió, gènere, orientació sexual, o altres característiques o condicions personals. En aquesta definició tenen cabuda des del discurs sancionable penalment (delictes d'incitació a l'odi), fins al discurs discriminatori emparat per la llibertat d'expressió i que, per tant, no té conseqüències legals.²

La qüestió més important: per a què serveixen aquests conceptes? Els instruments i comitès internacionals de Drets Humans deixen molt clar que aquests conceptes jurídics tenen com a finalitat oferir una protecció especial a determinats grups i col·lectius, per raó de

1 Un resum dels casos es pot trobar en l'informe «Invisibles. L'estat del racisme a Catalunya 2017», pp.81-86. En: www.sosracisme.org/informe-2017-sobre-lestat-del-racisme-a-catalunya

2 Sobre aquesta qüestió, es pot consultar el manual *¿Es Odio?*, publicat per SOS Racisme i l'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC). Es pot consultar a la pàgina web: http://www.sosracisme.org/wp-content/uploads/2018/01/ES_ODIO_Manual_practico_v3_web.pdf

la seva situació històrica i estructural de discriminació, i a causa de l'amenaça social i de la limitació de drets que aquesta suposa per als seus membres.³ En altres paraules, estem parlant d'un "mecanisme" de protecció contra el racisme, la xenofòbia, la LGTBfòbia, la discriminació per gènere, per diversitat funcional, etc.

Abusos indeguts del concepte de l'odi

A la llum d'aquestes consideracions, resulta difícil entendre com es pot parlar de delictes o de discurs d'odi davant d'insults soferts per cossos i forces policials de l'estat (realment se les pot considerar com a col·lectius "vulnerables", subjectes a una discriminació estructural?), per pintar de rosa l'estàtua d'un torero, o davant d'injúries a la Corona i la família reial. Malgrat tot però, tot això ha passat en els últims anys.

D'aquesta manera, s'està desvirtuant una de les poques eines que l'Estat espanyol posa a disposició dels col·lectius històricament vul-

3 Juntament amb l'Institut de Drets Humans de Catalunya, el 2018 SOS Racisme ha editat i publicat l'informe «Discurso de incitación al odio: análisis desde los Derechos Humanos y pautas interpretativas», redactat per l'advocada Laia Serra, especialista en aquest tema. Entre altres continguts, l'informe fa un repàs detallat dels instruments legals i de la jurisprudència internacional i estatal sobre discurs d'odi. Disponible a:.....

nerats en els seus drets (les persones que segueixen patint discriminació pel seu color de pell, la seva orientació sexual, la religió o ètnia, etc.) per a veure'ls restablerts. I això no significa que les "eines" (insistim: poques) de les quals disposem, de per si, siguin eficaces, com bé sap tota persona que hagi patit odi i discriminació. En 25 anys de batalles legals contra el racisme a Catalunya, només en dos casos, al Servei d'Atenció i Denúncia per a víctimes de racisme de SOS Racisme, vam aconseguir obtenir l'aplicació, per part del jutge, de l'agreujant per discriminació previst a l'article 22.4 del Codi Penal. La mateixa Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) en un informe recent⁴ va denunciar la dificultat que troben les persones que han sofert discriminació a l'Estat espanyol per portar els seus casos als tribunals.

D'altra banda, l'últim any hem assistit a **abusos en l'ús del concepte de "discurs d'odi", que tenen com a resultat la limitació indeguda de la llibertat d'expressió de la ciutadania**, especialment a Internet i a les xarxes socials. Sobre aquesta qüestió, el Consell de Drets Humans de Nacions Unides reconeix⁵ que Internet

4 Disponible a: <https://www.coe.int/t/DGHL/MONITORING/ECRI/Country-by-country/Spa>

5 En el seu informe "Promoción, protección y disfrute de los derechos humanos en Internet:

és un mitjà fonamental perquè les persones puguin exercir el dret a la llibertat d'opinió i d'expressió, dret que comprèn la llibertat de buscar, rebre i difondre informacions i idees de tota índole, sempre i quan no ataquin la dignitat humana ni incitin a l'odi, humiliació o menyspreu cap als col·lectius socialment més discriminats. És justament per evitar tota limitació indeguda de la llibertat d'expressió que els estats tenen l'obligació d'assegurar que els límits de la seva restricció siguin admissibles i expressats clarament, d'acord amb l'objectiu de servir un interès legítim i necessari en una societat democràtica.

En definitiva, les autoritats espanyoles encarregades de fer complir la llei haurien de preocupar-se més seriosament de com donar una resposta adequada i eficaç al sofriment de les persones més discriminades, sense vulnerar de manera injustificada i no proporcional el dret a la llibertat d'expressió de la ciutadania. Així mateix haurien de dissenyar mesures efectives dirigides a la reducció de les manifestacions d'odi que pateixen els grups estructuralment discriminats, tal i com l'ECRI els va recomanar el 2018.

medios de cerrar la brecha digital entre los géneros desde una perspectiva de derechos humanos", disponible a: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_s.aspx?si=A/HRC/35/9.

Mentrestant, davant de la ineficiència de l'Estat i la creixent normalització i instrumentalització política de les manifestacions discriminatòries, és cada vegada més urgent que els diferents actors de la societat civil ens organitzem, coordinem i articulem per buscar noves maneres de reclamar i garantir els drets fonamentals de totes les persones que viuen a la nostra societat.

Sobre Discurs d'Odi

El posicionament.

El concepte jurídic de «discurs d'odi» existeix per protegir les persones més victimitzades per la discriminació a la nostra societat. Desafortunadament, sovint s'utilitza aquesta expressió per definir actuacions i continguts que no tenen a veure amb la vulneració o degradació de la dignitat humana dels membres dels col·lectius més discriminats. Deslegitimar una eina dissenyada per protegir col·lectius històricament discriminats suposa un ulterior nivell de victimització de les persones que pateixen l'odi.

L'abordatge.

Lluitar contra el discurs d'odi i minimitzar el seu impacte

- Construir narratives alternatives per fer front al discurs d'odi
- Identificar correctament i denunciar situacions de discurs d'odi que poden ser sancionades
- Acompanyar les persones que pateixen manifestacions d'odi amb motivació racista en processos de denúncia, amb la finalitat de restituir els seus drets vulnerats
- Denunciar les mancances de l'estat en la garantia i la defensa de les persones que pateixen delictes d'odi i vulneracions de drets amb motivació racista
- Denunciar l'ús indegut del concepte de discurs d'odi per limitar el dret a la llibertat d'expressió per part de l'estat.

Quan els més vulnerables no són protegits.

Alba Cuevas, directora de SOS Racisme Catalunya

De què estem parlant quan ens referim als MENA (Menors Estrangers i Estrangeres No Acompanyades)? Quan ho fem, som conscients com és de diversa la migració d'infants i joves (menors) a Europa? Són molt diversos els perfils, les motivacions, els països d'origen i els països on volen arribar, les condicions del trajecte i de l'arribada...

D'altra banda, les migracions de la infància també es caracteritzen per la seva invisibilitat; manquen dades i estudis rigorosos que facin un abordatge integral sobre aquesta realitat que permeti: 1) identificar i donar visibilitat a les diferents situacions de vulneracions de drets que, malauradament les acompanya, 2) assenyalar la responsabilitat de les administracions i la manca d'actuació, i 3) aportar propostes per a una intervenció que doni resposta a les necessitats i especificitats d'aquest col·lectiu divers en perfils, però que comparteix la desprotecció i el desemparament.

Sobre les motivacions de menors per emprendre el viatge migratori, l'informe del projecte CON RED (Quiroga, Alonso, Armengol, 2005) n'identificava tres: les econòmiques, la millora de les expectatives socioculturals i les polítiques. I hi afegia un quart motiu, vinculat principalment a les noies: la fugida d'una situació familiar de conflicte, sovint per alliberar-se d'un rol de gènere assignat.⁶

Quan es parla de MENA s'activa tot un mecanisme d'estereotips que ens porta a un perfil molt concret (noi sol, entre 16 i 18 anys, d'origen marroquí o subsaharià, que s'escapa dels centres residencials i passa moltes hores al carrer on acaba delinquent o consumint drogues), una imatge que no recull la realitat i acaba estigmatitzant tot un col·lectiu. A la vegada obvia altres perfils de menors

⁶ Projecte CON RED, Informe Comparatiu: Rutas de Pequeños sueños: Los menores migrantes no acompañados en Europa <http://www.carm.es/ctra/cendoc/haddock/14905.pdf>

estrangers i estrangeres no acompanyades que han arribat i viuen a Catalunya, com és el cas de les joves. Existeix una major dificultat en la detecció de les noies: entre els mesos de gener i octubre de 2017 la DGAIA va detectar 38 casos de noies entre 14 i 18 anys no acompanyades, procedents del Marroc, Nigèria, Vietnam i altres països. Tal i com explica Montse Sòria en un article publicat al Diari ARA el passat mes de desembre, es troben en contextos de major precarietat i invisibilitat, i sovint estan acompanyades, però mal acompanyades per un adult, fet que les fa menys detectables pels circuits de protecció.⁷

Resulta rellevant parlar de com pot ser el procés de construcció del projecte migratori dels nois i noies, i com, a banda de ser motivat per circumstàncies molt greus com la persecució i la violència, els conflictes armats i/o la pobresa, també es veu influenciat per la convivència des de petites amb les històries migratòries d'amics i familiars i els resultats econòmics que han aconseguit. I també, per les informacions dels mitjans de comunicació que consoliden una imatge molt concreta i estereotipada de la realitat europea que alimenta un somni.

7 Les noies invisibles: la vulnerabilitat de les persones migrades s'intensifica quan tenen rostre d'infant i de dona. Per Montse Sòria: Coordinadora d'Acció Social de la Fundació Pere Tarrés. https://www.ara.cat/opinio/Montse-Soria-noies-invisibles_0_2145385614.html

Menors no acompanyats a Catalunya

A Catalunya s'han viscut diferents etapes en relació a la presència de menors no acompanyats. Des del 2016 es viu un augment important d'arribades que, entre altres qüestions, ha evidenciat que, més enllà de la possible sobresaturació que denuncien les administracions, es donen casos flagrants de desprotecció, a més de mancances en la intervenció que impossibiliten donar resposta a les necessitats plantejades.

Un informe elaborat al 2017 per DGAIA (Direcció d'Atenció a la Infància i l'Adolescència), Ajuntament de Barcelona i Consorci de Serveis Socials de Barcelona⁸ fa referència a aquestes fases:

- Anys 1997-1999. Es comença a detectar l'arribada de menors estrangers no acompanyats a Catalunya; l'origen majoritari era del nord del Marroc.
- Anys 2000-2006. La zona de procedència majoritària s'amplia a tot el Marroc. Durant aquests anys es dissenyen i organitzen els centres i dispositius específics. Al 2001 s'arriba a una xifra màxima d'arribades, fins aleshores, amb 759 menors.

8 https://acciosocial.org/wp-content/uploads/2017/12/INFORME-MENORS-NO-ACOMPANYATS-A-CATALUNYA_FINAL_-2017.pdf

- Anys 2006-2011. Fins a 2007 es tramitaven repatriacions no voluntàries (aproximadament 15 anuals). Quan es va acabar amb aquesta pràctica, i fins l'any 2011 es va promoure el programa Catalunya-Magrib de retorn voluntari. Són anys de menys arribades, durant els quals es diversifiquen els països de procedència (Àfrica subsahariana). Entre 2010 i 2011 davant la disminució d'arribades s'eliminen recursos específics de primera acollida.
- Anys 2012-2015. Es tracta d'un període d'estabilització, amb arribades anuals de 350 menors estrangers no acompanyats.
- El 2016 és l'any d'inici de l'increment d'arribades de menors estrangers no acompanyats: amb 648 arribades el 2016, i 904 el 2017. Fins a setembre del 2018 es comptava amb 1.399. Entre les causes d'aquest increment destaquen les necessitats econòmiques, la manca d'expectatives, el tancament de fronteres de països europeus i la restricció de la lliure circulació, i el predomini de la ruta mediterrània.

Sobre la situació d'aquests menors, l'informe fa referència al fet que la majoria ha passat prèviament per Ceuta i Melilla, i que una vegada a la

península ingressen a centres d'Andalusia, durant un període breu, i en la majoria de casos no se n'assumeix la tutela per part de la Junta. D'altra banda, explica que les edats majoritàries són entre 15 i 16 anys, amb un percentatge del 41% i el 39% respectivament; la majoria, a més, tenen edat laboral. L'informe alerta que a Catalunya els centres acollida per a adolescents nois es troben sobreocupats, com a mínim en un 20%.

Responsabilitat institucional

No dic res de nou afirmant que el sistema de protecció a la infància en el nostre país, responsabilitat de la DGAIA, no funciona. O almenys, no sempre sap donar resposta a les necessitats que plantegen els nens i nenes que, per molts motius diferents, es troben en situació de desempament i han de ser atesos per l'administració.

Podem resumir l'enorme responsabilitat de la DGAIA en dos tipus d'intervencions: identificar situacions de risc i oferir les condicions necessàries perquè els menors siguin apartats dels riscos i tinguin les condicions per a un bon desenvolupament vital.

No vull treure ferro a les dificultats que hi ha al darrera d'aquests objectius. En canvi, sí que pretenc assenyalar la manca de prioritació i d'inversió per part dels poders

públics. **Preval l'interès superior del menor? És protegit, escoltat, acompanyat, estimat, acollit i cuidat?**

El sistema de protecció a la infància en el nostre país, com en molts d'altres, és una assignatura pendent que té unes conseqüències nefastes, ja que les nenes i nens d'avui són els adults de demà. No vull caure en l'error de dir que res no funciona, perquè és ben cert que cada any hi ha menors que són salvats de situacions de risc i aconseguen projectes vitals d'èxit, i també és cert que existeixen professionals excel·lents que fan un paper imprescindible per a la vida d'aquests infants. Allò que possiblement no funciona és la política pública: mancances de lògica i de perspectiva, d'adaptació a la realitat canviant, d'inversió i prioritització.

Mancances – Limitacions

Possiblement a dia d'avui estem vivint un moment de col·lapse en la protecció de menors estrangeres no acompanyades per part de la DGAIA, produït en part per una situació global, però també per una gestió deficitària que no ha sabut prioritzar i preservar aquesta atenció, tal com es pot deduir de la concertació privada del 80% de les places.

D'altra banda, els canvis socials, polítics, econòmics (molts d'ells globals) evidencien la urgència de canvi en el model d'intervenció per a donar resposta a les especificitats i necessitats dels perfils. Entre altres qüestions cal un major coneixement de la història, de la motxilla que porten aquests i aquestes menors per dissenyar una acció socioeducativa que doni resposta a les necessitats plantejades.

Protecció del menor i control migratori

Els menors i les menors estrangeres no acompanyades són mirades, en primer lloc, com a estrangeres i, automàticament, com a persones amb menys drets: una associació racista per ella mateixa. Així, els MENA perden la mirada de la protecció, i s'oblida el deure i la responsabilitat expressa i reconeguda de les administracions en la protecció de la infància. Espanya s'ha compromès a prioritzar (almenys en el pla teòric) la protecció del menor per damunt del control migratori. Tanmateix, a la pràctica, el que hauria de ser una oportunitat esdevé paper mullat.

La construcció estigmatitzada i racista del col·lectiu MENA, a qui es construeix com a problema social (perquè roba, consumeix drogues, és una càrrega per al sistema, és violent...), té, entre altres conseqüències, que

s'anteposi la lògica penal per sobre de la lògica de protecció. En comptes d'acollir i cuidar, es persegueixen menors infractors. L'estat es bolca per fer efectiva aquesta persecució, amb tota la maquinària racista de la llei d'estrangeria, la llei mordassa i el codi penal al seu servei.

Alguns exemples: penúries i perill de mort en el trajecte; devolucions en calent a la frontera, sovint sense cap esforç per identificar si són o no menors; ingrés de MENA als CIE; identificacions policials diàries, fins i tot davant dels CRAE on viuen aquells que són tutelats; documentació precària, fet que suposa que un cop siguin majors d'edat quedaran de nou en situació irregular; excuses per no garantir processos acadèmics que donin oportunitats a una possible entrada en el món laboral; prevalença del càstig, del paternalisme i de l'autoritarisme per damunt de la cura.

Cal política pública

És cert que les arribades de menors estrangers desemparats han augmentat els darrers anys, però també que ha mancat política pública. Quines han estat les inversions en polítiques d'acollida i de protecció a la infància els darrers anys? És urgent fer un canvi de rumb, necessitem avançar en una política pública que protegeixi els menors desem-

parats i que garanteixi un procés de creixement integral i emancipador per assegurar una vida el més digna i plena possible:

- Prioritzar una major dotació pressupostària. Tot i que cal reconèixer els esforços que darrerament s'han fet, calen més recursos.
- Entendre la motxilla dels nois i les noies. Cal tenir una perspectiva global de les persones per poder oferir una atenció integral, en tots els àmbits de la vida
- Prioritzar de donar les eines (tant en format d'aprenentatges com també de documentació) perquè aquests joves puguin ser ciutadans de ple dret i viure amb autonomia, malgrat la dificultat afegida que en molts casos es compta amb poc temps.
- Assumir el deure institucional. Cal que cada administració, segons les seves competències, exerceixi la responsabilitat de protegir les menors i els menors estrangers no acompanyats.

És evident que **la mobilitat és una qüestió global, però també ho és que cal un abordatge local que ha de tenir en compte el desig i el dret de les persones a tenir un projecte vital.**

Sobre menors estrangers i estrangeres no acompanyades

El posicionament.

Maltractament i racisme institucional: S'obvia el deure de protegir el menor i s'imposa la lògica penal per sobre de la lògica de protecció. L'estat es bolca per fer efectiva aquesta persecució, amb tota la maquinària racista de la llei d'estrangeria, la llei mordassa i el codi penal al seu servei.

L'abordatge.

- Visibilitzar i denunciar aquesta realitat
- Estudiar i analitzar la realitat dels menors i les menors estrangeres no acompanyades: conèixer les seves motivacions, com ha estat el seu trajecte, quines són les seves expectatives, ...
- Forçar un canvi social i polític, tant en relació a la construcció de l'imaginari de la ciutadania, com en l'abordatge des de la política pública.
- Forçar un canvi en el model d'intervenció per part de la DGAIA que asseguri la protecció dels menors des d'un abordatge integral que contempli totes les dimensions.

El dret a vot de les persones estrangeres està expressament exclòs de la normativa⁹

Karlos Castilla, membre del Consell de SOS Racisme Catalunya

Hi ha drets que de manera expressa estan exclosos de reconeixement per a les persones estrangeres o amb nacionalitat estrangera, tot i l'existència dels principis d'igualtat i no discriminació. No només en els textos constitucionals-democràtics, sinó també en el text dels tractats de drets humans.

Es tracta d'una aplicació selectiva i una contradicció evident davant dels principis d'igualtat i no discriminació. De manera que filosòficament, sociològicament i políticament, pot ser una situació molt debatuda i qüestionada, però jurídicament és una realitat, ja que són els mateixos textos constitucionals i de tractats de drets humans

els que de manera expressa excloen de la cobertura dels principis d'igualtat i no discriminació alguns drets específics.¹⁰

Amb això es pot afirmar que, tot i que s'insisteix en la universalitat dels drets humans, la igualtat i la no discriminació, en la formalitat jurídica expressada en normes de tractats i constitucions per la comunitat internacional i moltes comunitats nacionals, respectivament, s'ha admès que existeixen determinats drets dels quals només poden gaudir aquelles persones que tenen la nacionalitat de cada respectiu Estat, o aquelles

⁹ Aquest article recull idees que es troben en el llibre escrit per Karlos Castilla «¿Detención por motivos migratorios? Respuestas desde los derechos humanos para España y México. Tirant lo Blanch, México-Valencia, 2018.

¹⁰ Això no vol dir que no es pugui qüestionar jurídicament, especialment si es pretén ampliar el nombre de drets històricament exclosos (principi de no devolució). Sinó que, des del mateix sistema jurídic és una tasca gairebé impossible, pel fet que l'exclusió està prevista en els màxims ordenaments jurídics en els quals se sustenten cadascun dels sistemes normatius.

que compleixen tots els requisits que l'Estat exigeix per a reconèixer aquest dret de forma temporal i condicionada.

Aquests drets són els que històricament s'han considerat com a inherents al concepte de nacionalitat: el dret a establir-se i residir en el territori de l'Estat de la seva nacionalitat o, inversament, el deure de l'Estat de garantir i permetre aquesta residència als seus nacionals. I també els drets que hi són vinculats, com el dret d'entrar i sortir d'aquest territori nacional al qual estan vinculades les persones.

Tot i que també, l'ús freqüent com a sinònim de nacionalitat i ciutadania - que té a veure amb els antecedents històrics dels Estats, per la seva concepció Romana o Feudal de la nacionalitat¹¹ - ha fet que de manera errònia es vinculin també aquests drets que denoten un estatus polític per la pertinença i participació en una comunitat local, amb els de pertinença a un Estat. Els drets que entren en aquests dos supòsits generals són: el dret a votar i a ser votat, a ocupar determinats càrrecs públics i el dret d'entrada (llibertat de circulació) i

11 En la concepció romana nacionalitat i ciutadania són sinònims, en la concepció feudal la ciutadania és utilitzada per denotar la pertinença a una comunitat local i no per denotar un estatus polític.

permanència en un país. Tot i que malauradament, el fet que existeixin aquests drets, especialment quan es vinculen amb la ciutadania, molts cops serveix de fonament per a intentar justificar restriccions o exclusions a altres drets que en principi no haurien de distingir entre nacional i estranger/a.

Drets polítics de participació

El primer d'aquests drets que no és reconegut en igualtat a les persones nacionals i a les estrangeres, com dèiem, és el de participació política; un dret més vinculat al concepte de ciutadania que no pas al de nacionalitat.

En el cas de l'estat espanyol l'article 13.2 de la Constitució diu emfàticament que només els espanyols seran titulars dels drets reconeguts a l'article 23,¹² que són:

- El dret a participar en els assumptes polítics, directament o mitjançant representants, lliurement escollits en eleccions periòdiques per sufragi universal, i
- El dret a accedir en condicions d'igualtat a les funcions i càrrecs públics.

12 L'article 23 és un clar exemple de la forma amb la qual s'utilitza indistintament en molts textos legals el terme nacionalitat i ciutadania, fet que genera que aquest últim difícilment pugui desvincular-se del primer.

No obstant això, deixa oberta la possibilitat que, atenent a criteris de reciprocitat, pugui establir-se per tractat o llei el dret de sufragi actiu i passiu¹³ en les eleccions municipals. Aquesta situació s'està implementant de manera efectiva des de fa alguns anys, fet pel qual a més dels ciutadans i les ciutadanes de la Unió Europea (article 202.b del Tractat de Funcionament de la Unió Europea) també les persones nacionals de Noruega, Equador, Nova Zelanda, Colòmbia, Xile, Perú, Paraguai, Islàndia, Bolívia, Cap Verd, Corea del Sud i Trinitat i Tobago poden exercir actualment el seu dret de vot actiu en les eleccions locals a Espanya.¹⁴

Aquesta possibilitat de limitar la participació política de persones estrangeres a Espanya es confirma amb el contingut de l'article 16 del Conveni Europeu de Drets Humans, el qual estableix que cap de les dis-

13 El terme "passiu" es va agregar al 1992 a la Constitució Espanyola, és una de les dues reformes que té el text constitucional, la segona al novembre de 2015. La inclusió d'aquesta excepció de participació política té especial importància en el marc de la Unió Europea ja que, per exemple, l'article 40 de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea, reconeix a *tot ciutadà* de la Unió el dret a ser elector i elegible en les eleccions municipals de l'Estat membre on resideixi, en les mateixes condicions que els nacionals d'aquest Estat.

14 Cfr. Fernández Masiá, Enrique, *Nacionalidad y extranjería*, op. cit., p. 99; Ministeri de l'Interior: <http://www.infoelectoral.mir.es/web/guest/inicio>

posicions dels articles 10 (llibertat d'expressió), 11 (llibertat de reunió i associació) i 14 (prohibició de discriminació) podran ser interpretats en el sentit de prohibir als Estats imposar restriccions a l'activitat política de les persones estrangeres.

L'article 25 del PIDCP de Nacions Unides, aplicable a Espanya, utilitza d'igual manera el concepte ciutadania per a referir-se a nacionalitat, segons ho confirmen les paraules utilitzades al final d'ambdós articles: "del seu país". Les mateixes paraules que utilitza l'article 21 de la Declaració Universal de Drets Humans a l'establir que *tota persona* té dret a:

- Participar en el govern *del seu país*, directament o a través de representants lliurement escollits
- Tenir accés, en condicions d'igualtat, a les funcions públiques *del seu país*.

D'aquesta manera, per principi i quasi per regla general, els drets de participació política no estan reconeguts per a les persones migrants estrangeres. Només com a excepció i, quasi amb estricta reciprocitat, s'atorguen a determinats grups de persones no per la seva condició d'éssers humans o la seva presència en una comunitat política (ciutadans), sinó per la seva "pertenença" a un Estat, per posseir una determinada nacionalitat.

Per la qual cosa, des de la realitat jurídica, és a partir d'aquests marges des d'on es pot treballar. **Però èticament, moralment i políticament hi ha molta feina a fer, ja que des d'aquests àmbits cal seguir qüestionant per transformar i revertir les limitacions jurídiques, perquè la negació dels drets de participació política és, en gran mesura, la negació d'altres drets humans de les persones migrants estrangeres** i, per tant, la negació que som, com sí que ho som, ésser humans amb la mateixa dignitat.

Sobre el dret a vot

El posicionament

Per a SOS Racisme la lluita pel dret a vot (sufragi actiu i passiu) per a totes les persones que viuen a un país és una prioritat per esdevenir una societat democràtica i justa. El no reconeixement és una mostra més del racisme institucional.

L'abordatge

Des del desembre de 2017 impulsem i participem a *Vot x Tothom. Plataforma pel dret a vot de les persones amb nacionalitat estrangera*.

La Plataforma *Vot x tothom* agrupa organitzacions, col·lectius i persones que comparteixen la necessitat de prioritzar la reivindicació pel dret a vot de les persones amb nacionalitat estrangera.

Crear urgència sobre la necessitat de canvi de legislació que permeti a totes les persones que viuen en un estat votar i ser votades en tots els comicis electorals: cal deixar de vincular la ciutadania a la nacionalitat i lligar-la a la residència, reconeguda mitjançant el padró.

Impulsar una campanya de sensibilització sobre la necessitat de fer possible el dret a vot universal, avançant cap a un concepte de ciutadania que reconegui cada persona com a subjecte de tots els drets per ella mateixa i no pel fet de tenir una nacionalitat o una altra.

Dos exemples de desprotecció institucional: l'administració municipal i l'administració de justícia.

Marilda Sueiras, membre del Consell de SOS Racisme

1. Administració municipal i dret d'admissió

La prohibició d'entrada a un local d'oci per discriminació racista **és un delict**e que es troba regulat a l'article 512 del Codi penal espanyol.

Malauradament, la persecució d'aquestes conductes discriminatòries per la via penal és difícil i poc satisfactòria. Molt sovint el problema radica en la dificultat de provar que la motivació de la prohibició d'entrada va ser racista. En un judici, les persones denunciades al·legaran que no van deixar entrar la persona denunciant per una qüestió de conducta, per presentar símptomes d'embriaguesa o per estar sota els efectes de psicotròpics. El principi de presumpció d'innocència impedirà al jutge decidir una sentència condemnatòria, a menys que disposi de proves que desvirtuïn aquestes manifestacions.

Una altra raó que fa inefectiva la persecució d'aquestes conductes per la via penal és que les persones denun-

ciades solen ser els vigilants de l'entrada, qüestió més aviat injusta quan sabem que la majoria de vegades el personal de control i de seguretat a l'entrada del local compleix ordres dels seus superiors a l'hora d'impedir l'accés per motius racistes. Per això, des del Servei d'Atenció i Denúncia per a víctimes de racisme i xenofòbia de SOS Racisme Catalunya (SAID) hem optat per una via alternativa: es tracta de la normativa que regula les activitats recreatives i espectacles públics.

Segons l'article 51.1 del Decret 112/2010, de 31 d'agost, pel qual s'aprova el Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives (REPAR), *"les condicions d'accés sobre les quals es pot basar l'exercici del dret d'admissió han de ser concretes i objectives i en cap cas no poden ser arbitràries ni improcedents, ni basar-se en criteris discriminatoris que puguin produir indefensió a les persones usuàries o consumidores."* Així mateix, *"l'exer-*

cici del dret d'admissió no pot comportar, en cap cas, discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió, discapacitat, orientació sexual, identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social de les persones usuàries dels establiments i dels espais oberts al públic, tant pel que fa a les condicions d'accés com a la permanència en els establiments i a l'ús i gaudi dels serveis que s'hi presten" (art. 50.2 REPAR).

Aquesta via és particularment adient atès que ens permet perseguir la persona titular de l'establiment (art. 55 REPAR) i responsabilitzar-la així dels actes del seu personal. Estem parlant de conductes tipificades com a faltes molt greus (art. 146 i. 1. REPAR), que se sancionen amb multes d'entre 15.001 i 50.000 euros (art. 148 c. 2. REPAR).

Quan se'ns presenta un cas d'aquestes característiques, des del SAID sempre fem una primera intervenció demanant explicacions

Quina mena de proves poden ajudar a demostrar la discriminació patida?

- Una gravació del moment de l'accés al local en la qual es pugui sentir la conversació entre la persona discriminada en el seu dret d'accés i la persona denunciada. Si té imatges, facilitarà la identificació de la persona denunciada.
- Testimonis presencials dels fets, disposats a declarar davant d'un jutge. El testimoni d'una persona desconeguda que no té cap mena de vincle personal amb la víctima té més valor per a un jutge que el testimoni dels amics que ens acompanyen de festa.
- Full de reclamacions on es faci constar la versió de la persona discriminada en el seu dret d'accés amb una descripció detallada dels fets –expressions discriminatòries, descripció de la persona que li ha denegat l'accés, etc.
- Una acta policial en la qual quedi palès el motiu de la mobilització policial, s'identifiqui les persones implicades (per facilitar denúncia posterior), es recullin dades dels testimonis presencials i els relats dels fets narrats per les persones implicades, i es constati si hi ha signes evidents d'embriaguesa o de consum d'estupefaents.

al local sobre els fets denunciats. Quan la resposta no és satisfactòria o és inexistent, llavors impulsem la persecució dels fets per la via administrativa. Així, enviem un escrit denunciant els fets a la Subdirecció General d'Espectacles Públics i Activitats Recreatives per tal que iniciï un procediment sancionador.

Si la competència per sancionar la té el municipi corresponent, la Subdirecció derivarà la gestió del procediment al municipi en qüestió. Però no tots els municipis tenen competència per sancionar aquestes infraccions, i en el cas que no la tinguin és la Subdirecció General d'Espectacles Públics i Activitats Recreatives qui ha d'actuar. La Subdirecció depèn de la Conselleria d'Interior de la Generalitat de Catalunya, i són els Mossos d'Esquadra els qui efectuen les indagacions per tal de provar la comissió dels fets. La Subdirecció ens notifica la recepció de la denúncia, i també quan la deriva al municipi que té la competència cedida.

Ara bé, portem des del 2014 interposant denúncies per aquesta via i encara no ha donat resultats. Els municipis que reben les denúncies de la Subdirecció no ens han fet mai cap mena de retorn, ni tant sols per notificar la recepció de la denúncia o comunicar qualsevol investigació respecte dels fets. Per part de la

Subdirecció, encara no hem tingut mai cap resolució respecte de cap dels procediments pendents. De fet, tenim un cas que va prosperar per la via penal en el qual, malgrat que no es va poder condemnar per dificultats a l'hora de determinar l'autor dels fets, la discriminació va ser reconeguda en seu judicial. Aquest reconeixement va quedar palès a la sentència que es va pronunciar, còpia de la qual hem fet arribar a l'administració corresponent. Aquesta sentència hauria de ser prova suficient per tal de sancionar el local. No hem rebut resposta.

Ens trobem així amb la manca d'actuació tant per part de municipis amb la competència sancionadora com per part de la Generalitat. Tot i ser la competència sobre la potestat sancionadora ben clara, i estar el procediment sancionador desenvolupat i establert, sembla que l'Administració pública no sap què fer amb aquestes denúncies.

Amb tot, arribem a la conclusió que les discriminacions en l'accés a drets privats semblen irrellevants a ulls de l'Administració pública.

Ens trobem davant d'una manca de reconeixement de la importància i del pes d'aquesta problemàtica a la vida de les persones, que repercuteix ulteriorment en la salut democràtica del nostre país. No és d'estranyar, per tant, que les autoritats policials i

administratives no posin esforços en comptar i registrar les situacions de discriminacions per contribuir a donar visibilitat al problema. No el veuen perquè li resten gravetat.

2. Administració de Justícia

Una de les conclusions a què ha arribat SOS Racisme després de 25 anys de funcionament del Servei d'Atenció i Denúncia per a víctimes de racisme i xenofòbia de SOS Racisme Catalunya (SAID) és que la via penal no acostuma a ser una via satisfactòria per assolir justícia o la restitució de drets després que hagin estat vulnerats.

A les dificultats pròpies dels procediments judicials (essencialment problemàtiques de prova i de terminis) i canvis legislatius que han reduït la persecució de certes conductes com els insults que han estat despenalitzats, s'hi sumen certes disfuncions del sistema, com ara l'excessiva dilatació en el temps dels procediments judicials que es tornen esgotadors per a les persones que han patit vulneracions dels seus drets, o les greus irregularitats en els serveis de traducció que tenen repercussions directes i habitualment molt greus en el desenllaç dels procediments judicials.

Respecte d'aquesta última qüestió, la Llei garanteix el dret de traducció i

interpretació tant respecte dels documents judicials escrits com durant la custòdia policial, les declaracions i les vistes orals. Però a la pràctica diària ens trobem amb una vulneració del dret de defensa de les persones que no dominen el castellà quan es veuen immerses en un procediment penal. En particular, són alarmants les dades que publica la UAB¹⁵ en el marc del projecte de recerca de Traducció i Interpretació en Processos Penals. Han comprovat que de mitjana el 54% de la informació parlada no és interpretada. O sigui, s'omet més de la meitat de la informació que la persona vol traslladar a l'autoritat judicial que ha de decidir sobre la seva innocència o culpabilitat. D'altra banda han pogut calcular que els intèrprets realitzen una mitjana de 21 errors greus per hora i que de mitjana fan unes 45,5 intervencions per hora traduïda per expressar idees pròpies, aconsellar la persona acusada o advertir-la. En sentit invers, les dinàmiques dels judicis i la velocitat a la qual parlen els diferents actors intervinents fan gairebé impossible la tasca del traductor a l'hora de fer un retorn a la persona acusada sobre el que s'està dient a la sala.

Al costat d'aquestes disfuncions que semblen dependre més de qüestions

¹⁵ Més de la meitat del que es diu en un judici amb intèrpret no es tradueix a la persona jutjada <https://www.uab.cat/web/detall-de-noticia/mes-de-la-meitat-del-que-es-diu-en-un-judici-amb-interpret-no-es-tradueix-a-la-persona-jutjada-1345711434424.html?noticiaid=1345732641916>

logístiques, en trobem d'altres que no es resoldran, segons la nostra opinió, sense un esforç afegit, resultant de la voluntat i motivació pròpies del personal de justícia. D'una banda, entenem que la gran majoria de jutges i jutgesses són persones que han de produir una opinió sobre qüestions que moralment poden ser controvertides i sovint no s'atreviran a fer jurisprudència sobre certs temes. Però d'altra banda, és més preocupant el fet que, en general, no es reconeix l'existència del racisme, cosa que no sorprèn atès que jutges, fiscals i personal administratiu de les institucions judicials no tenen formació en l'àmbit de l'antiracisme. Des del nostre punt de vista, i a partir de l'experiència del SAID als jutjats, considerem que el personal de justícia no es pot permetre desenvolupar la seva tasca sense aquesta formació.

Recordem que **el racisme és un dels elements subjectius del delictes**. Això vol dir que el que s'espera de nosaltres és que provem **la motivació que tenia la persona agressora o discriminadora en el moment de cometre el delictes**. És a dir, a més de provar la comissió del delictes, hem de demostrar que el comportament venia impulsat per un ànim racista. Són gairebé inexistents les vegades que disposem de proves gràfiques, tangibles, que demostrin aquest element subjectiu.

Per això és important fer una tasca d'anàlisi de la presència dels indicadors preestablerts que indiquen l'existència d'una motivació racista darrera dels fets – per més informació al respecte consultar tot el treball desenvolupat pel Comitè per a la Eliminació de la Discriminació Racial, que depèn de la ONU, i per la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància.¹⁶ Malauradament als jutjats ens trobem que el que per a SOS Racisme són indicadors clars de racisme, per als jutges i jutgesses no ho són pas. És per això que som de la opinió que, precisament per aquesta dificultat a l'hora de provar el racisme, s'esperaria una certa iniciativa per part dels professionals de justícia per apropar-se a aquesta problemàtica i bona voluntat per formar-se sobre la qüestió.

Aquesta incredulitat de professionals de la justícia respecte de l'existència del racisme és prou visible durant el procediment judicial, i dóna lloc a un procés de doble victimització de la persona que ha patit una agressió o una discriminació per motius racistes. Aquesta nova discriminació o agressió ve efectuada pels mateixos professionals

¹⁶ Web CERD (Comitè per l'Eliminació de la Discriminació racial) <https://www.ohchr.org/SP/HRBodies/CERD/Pages/Discussions.aspx> Estàndards de treball ECRI (Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància) <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-standards>

de justícia que qüestionen constantment l'existència d'un context racista en la perpetració del delictes –i per tant, qüestionen l'existència de l'agregant per racisme–, minimitzen la percepció de la víctima i l'obliguen a demostrar quina era la intenció i motivació del seu agressor en el moment d'agredir-la. Provar la intencionalitat i el fonament racista de la motivació del delictes no hauria de ser un pes que li pertoqui suportar a la víctima. La formació dels professionals hauria de prevenir i reduir aquesta mena de violència institucional gratuïta, atès que amb la preparació i sensibilització adequades, els professionals tindrien més eines per a identificar quins són els indicadors que demostren l'existència d'una motivació racista darrere els fets. De fet, que SOS Racisme acompanyi la persona agregada en el procediment judicial hauria de reforçar l'argument de l'existència d'una motivació racista darrere dels fets, ja que abans d'assumir la representació d'un cas, el SAID passa un procés de decisió en el qual fa una revisió dels criteris que ens permeten justificar el suport de l'entitat.

Al nostre parer, aquesta formació també hauria de repercutir en la revisió personal dels prejudicis de jutges i jutgesses, que massa sovint es manifesten en el tractament a

les persones estrangeres o racialitzades durant el procediment, fins al punt de vulnerar garanties inherents als processos judicials, com ara la presumpció d'innocència.

De fet, una altra aplicació dubtosa de les regles de l'enjudiciament criminal és la qüestió de la presumpció de veracitat de l'atestat policial. A l'àmbit penal (a diferència de l'àmbit administratiu) la versió policial no té presumpció de veracitat, i s'ha de tractar com a una prova més que s'ha de valorar amb la resta de proves. Però a la pràctica, els operadors jurídics li donen aquesta presumpció perquè no entenen quins motius podria tenir l'agent de policia per mentir. Li pertoca doncs a la persona agregada demostrar que l'atestat policial és erroni o fals, i que l'agent té una motivació per tergiversar la realitat dels fets –especialment de delictes de detenció il·legal, contra la integritat moral, tortures o maltractaments, lesions, o actuacions desmesurades per abús d'autoritat. Per tant, a la pràctica, la presumpció opera com en el procediment administratiu. Així, en ocasions, quan la persona representada per SOS Racisme s'enfronta judicialment a un o a diversos agents dels cossos de seguretat de l'Estat, el paper de SOS Racisme queda desvirtuat: en lloc d'actuar com a acusació particular, ens acabem trobant defensant la víctima d'una denúncia falsa interposada per la policia.

Sobre el paper de les Administracions públiques en la lluita contra el racisme

El posicionament.

Les administracions no desenvolupen ni el marc normatiu per condemnar les accions racistes, ni el sistema de protecció que necessiten les persones que pateixen discriminacions racistes. Tampoc no es realitzen accions de sensibilització i de prevenció efectives.

L'abordatge.

- Acompanyar les persones o col·lectius que han patit discriminació racista en el procés de restitució dels drets vulnerats
- Denunciar jurídicament i públicament les situacions i discriminacions racistes
- Representar legalment i de forma gratuïta en la denúncia penal dels delictes d'odi amb motivació racista.
- Estudiar el racisme a partir dels testimonis i l'experiència, realitzar informes i propostes de treball per a la seva erradicació.
- Fer proposta de Transformació social i política promovent canvis i polítiques públiques per el racisme

L'escola, eina d'inclusió social o reproductora de discriminació i segregació?

Beatriu Guarro i Picart, Membre del Consell de SOS Racisme Catalunya

Sovint oblidem que la funció principal de l'escola hauria de ser la socialització dels infants, el desenvolupament d'unes capacitats que els permetin viure en societat quan arribin a l'edat adulta. És cert que per assolir aquest objectiu fonamental caldrà adquirir un seguit d'aprenentatges, però massa sovint l'adquisició d'aquests aprenentatges, excessivament pautats i encotillats, ens fa perdre de vista que l'escola no té sentit si no és una eina d'iniciació a la vida, és a dir, un lloc on les criatures aprenen a descobrir com és el món i com voldrien viure-hi.

I actualment vivim en un món on les desigualtats socials són el resultat d'una distribució de la riquesa cada cop més injusta, on l'accés a una educació de qualitat (i a tants altres serveis bàsics) continua massa lligada a la capacitat econòmica de les famílies. En una societat democràtica l'escola hauria de servir precisament per contribuir, de manera

clara, a la superació d'aquestes desigualtats socials, però malauradament continua essent, en termes generals, un instrument de reproducció d'aquestes mateixes desigualtats.

El perill dels barris-gueto

Quan parlem de criatures la cultura familiar de les quals té origen en d'altres països, el primer element de desigualtat és el fet de viure en barris on la renda per càpita sol ser més baixa que la de la mitjana del país. **Però aquesta segregació residencial no és l'únic element que justifica la desigualtat i que massa sovint es defensa dient que l'escola ha de ser prop de casa.** Si bé es cert que és molt millor que la criatura s'eduqui en el seu entorn més proper, també ho és que d'una escola a una altra en un mateix barri, la composició de l'alumnat, pel que fa a la seva procedència, pot arribar a ser molt diferent, especialment si comparem les escoles públiques

(on s'acumula la majoria d'alumnat d'origen estranger) amb les privades concertades, tot i que també es poden trobar diferències notables entre escoles públiques dins d'un mateix barri o poble.

La falta d'una política educativa inclusiva

Tot i això, hi ha un factor molt més important que el lloc de residència en la reproducció de les desigualtats socials: la falta de polítiques realment inclusives, que abordin el problema de fons i que tendeixin a superar els desequilibris existents en l'oferta educativa. **Aquesta manca d'una política clara, amb objectius que apostin decididament per una educació inclusiva, superadora de les desigualtats, respon a la manca d'una visió global sobre els canvis socials recents** i la manera com adaptar-s'hi, i això es reflecteix forçosament en els centres educatius. Som conscients que podríem posar molts exemples d'èxits aconseguits, però també sabem que, en la majoria dels casos, els possibles èxits assolits es deuen més a la voluntat i l'experiència del professorat que no pas a l'existència d'una estructura educativa que realment faciliti el treball escolar en un entorn de desigualtat social. I aquesta falta d'objectius clars fa que tot sovint les mestres no sàpiguen com han d'orientar les seves intervencions.

Aules d'acollida o aules de segregació?

L'any 2004 el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya va aprovar un *Pla per a la llengua i la cohesió social. Educació i convivència intercultural*, que tenia molts encerts i que advertia del perill de l'aparició de noves causes d'exclusió i de fractura social i feia propostes inclusives perquè el "fenomen de la immigració" no solament no contribuís a eixamplar les causes de la desigualtat sinó que apostava perquè la diversitat cultural a l'escola fos entesa com a un enriquiment social i cultural de tota la societat. El Pla preveia, entre altres coses, la sensibilització del professorat, la promoció de valors com ara la solidaritat i el respecte a la diversitat de llengües i cultures a través del diàleg i la convivència, la promoció de la no discriminació per raons econòmiques, la integració social de l'alumnat i les seves famílies, etc. El Pla també preveia la creació d'aules d'acollida, destinades a atendre l'alumnat que necessités un suport (especialment lingüístic i també d'habilitats bàsiques) durant un període de temps limitat i només unes hores al dia (mai durant tota la jornada escolar). Aquest Pla, certament ambiciós, mai no es va arribar a implementar totalment i les aules d'acollida, com tantes al-

tres coses, han funcionat millor o pitjor depenent sempre del voluntarisme del professorat.

Però allò que una aula d'acollida no hauria de ser mai, és una excusa per discriminar algunes criatures, si precisament van néixer -si més no, en teoria- per tal d'evitar discriminacions lingüístiques o culturals! Però malauradament, en algunes escoles s'han redefinit aquestes aules "d'acollida" i s'han convertit en "aules de segregació", on s'adrecen les criatures que tenen dificultat per seguir els aprenentatges a l'aula, amb l'excusa que no coneixen prou bé la llengua catalana.

L'eterna falsa polèmica del vel islàmic

L'escola hauria de ser un lloc on totes les creences fossin respectades i cap no fos imposada. Però sovint ens trobem que els centres escolars, sigui per manca d'informació o directament per mala fe, no saben gestionar els reptes que planteja la diversitat. Un exemple molt conegut i reiterat és la multiplicitat de respostes donades a la utilització del vel islàmic a l'aula i que, malauradament, s'estén a empreses, hospitals, etc., on les alumnes han de fer les pràctiques professionals. Els centres que han optat per la prohibició ho han fet argumentant que aquestes noies són víctimes d'una imposició, que utilitzar el vel no els

permetrà alliberar-se del jou masculista que el seu ús representa. No hi fa res que moltes noies manifestin que l'utilitzen lliurament, que és l'expressió de les seves creences; però sempre hi ha qui creu que sap molt millor què els convé a aquestes noies que no pas elles mateixes o les seves famílies. **No podem encarar adequadament els conflictes que genera la diversitat si els continuem tractant amb actituds paternalistes o pejoratives**, amb el fals convenciment que "la nostra cultura" és millor o més avançada. Els conflictes es resolen amb diàleg obert, escoltant totes les parts; i els falsos conflictes -com és el cas de l'ús del vel- simplement, no cal atiar-los. Tant els centres docents com els laborals haurien de saber que existeix una normativa legal (Real Decreto 2/2015, art. 17; Ley Orgánica 7/1980, de Libertad religiosa; Ley Orgánica 10/1995 - que penalitza la discriminació per motius religiosos i altres causes; Tractat de la UE; Carta dels Drets Fonamentals de la UE del 2000; etc.) que empara l'ús del vel; només cal tenir-la en compte i no discriminar les persones per les seves creences.

Però de vegades sembla que a les autoritats educatives els interessa més generar malfiança a les escoles que no pas establir diàlegs en profunditat per tal d'entendre algunes dinàmiques culturals que no sempre

som capaces de comprendre; la implantació del PRODERAI (Protocol de prevenció, detecció i intervenció de processos de radicalització als centres educatius), tal com s'està duent a terme, pretén convertir mestres en "polícies religioses", es basa sobretot en indicadors superficials i no té en compte que la causa de possibles radicalitzacions té un fonament important en l'exclusió social i el rebuig sociocultural.

Aquestes reflexions només són una pinzellada que il·lustra quant de camí per córrer ens queda encara si volem que l'escola del nostre país sigui allò que diem que voldria ser: l'eina fonamental per al desenvolupament de "les competències per a la vida", un objectiu que només es pot assolir si es basa en el respecte cap a les persones, criatures incloses, cap a les diverses cultures, i en la voluntat decidida de trobar solucions a possibles conflictes de convivència.

Sobre el dret a l'educació

El posicionament.

Entenem l'escola com a espai de socialització i de creixement personal, una escola que formi persones lliures i iguals, una escola que serveixi realment per reduir les desigualtats, en lloc de perpetuar-les. Per això cal una política educativa encaminada a aconseguir aquests objectius, una política pública que vetlli pels interessos de tota la població, no només d'una part, i que vulgui treballar decididament en la construcció d'una societat més justa i més igualitària.

L'abordatge.

- Atendre persones que s'han vist discriminades en l'àmbit educatiu: tractament desigual en l'accés als centres escolars, en la desídia a l'hora de fer complir els drets que tot infant té (respecte per les seves creences o les de la seva família, igualtat de tracte independentment del seu origen o color de pell, etc.).
- Fer visibles les situacions de racisme i discriminació en l'àmbit educatiu i contribuir, a través de la denúncia, a anar-les erradicant.
- Fer aportacions i propostes de política pública tant en la identificació de males praxis com en el disseny de protocols i plans de treball que ajudin a avançar a una educació igualitària, de qualitat i per a tothom.

Converses sobre perfilació ètnica

*“Quan el poder et reprimeix es per aquelles maneres
de ser i estar en el món que el posen en perill”*

- Pastora Filigrana

“Si no tenen motius, que no ens parin”

Entrevista a en Zak i en Moha,
veïns de Masnou i Hospitalet

Zak i Moha són dos veïns del Masnou i l'Hospitalet de Llobregat, que com molts altres veïns, han patit en més d'una ocasió identificacions per perfil ètnic. Tots dos mostren perplexitat davant la naturalitat amb què els obliguen a identificar-se constantment i sense motiu aparent. La discrecionalitat de la policia a l'hora de realitzar aquests controls els preocupa i creuen que la policia sempre els dona raons poc creïbles per fer-ho.

Moha, a tu t'han parat alguna vegada?

M: Sí, bastantes vegades. L'última vegada, bé, la que em va impactar més, va ser el dia que vaig apro-

var l'examen del carnet de conduir. Doncs res, estava fent unes «rises» amb el meu col·lega, i en direcció a l'autoescola, quan de sobte va venir un senyor que ens va preguntar per l'hora. La hi vam donar, i quan li vam dir l'hora ens va dir "Aneu-vos-en a la dreta que això és un control: som policia secreta". I em va estranyar perquè pensava «em véns de bones per després dir-me que ets policia?». I de cop i volta ens van dir "Entreu al portal", i jo "Per què he d'entrar al portal?". En entrar al portal van començar a cridar perquè jo els vaig preguntar que per què em paraven, per què per estar «de rises» amb els amics ja m'estaven parant. De cop i volta,

el policia que estava callat va dir: "o calles o et dono dues bufetades", i em preguntaven cada dos per tres si portava alguna cosa que em pogués perjudicar, que em baixés els pantalons per mirar-me la cintura... O sigui, brutal.

I et van trobar alguna cosa?

M: No. De fet m'han parat moltes vegades, però mai he anat a parar a comissària ni res. Em paren per parar, bàsicament.

Dius que t'han parat moltes vegades, o sigui que aquesta no va ser l'única.

M: No, l'única no va ser, hi ha bastantes. Per exemple, una vegada que per preguntar a una senyora gran on quedava el bus que porta a Viladecans, ja em va venir un policia secreta dient que perquè parlava amb ella. Ja no puc preguntar a una persona gran, per ser marroquí? Ja haig d'anar a robar-li o què?

I la teva experiència, Zak, quina és?

Z: Bé, una de les últimes vegades que m'han parat estava a Sagrada Família. Sortíem d'un càsting, anàvem amb roba esportiva, que és el que ens demanaven, amb xandall Nike. I recordo que eren cap a les 8 del vespre al Nadal, es feia fosc. I estàvem caminant i de sobte van venir quatre persones vestides de carrer, ens van envoltar, ens van fer

anar al portal d'un restaurant xinès. Ens van dir que ens identifiquéssim amb el DNI, i va ser el que vam fer, vam donar el DNI i ens va començar a preguntar si teníem alguna cosa, on anàvem, d'on veníem. Nosaltres vam respondre bé, en català, a tot el que ens demanaven. Però ells van començar al principi molt agressius, eren quatre. Nosaltres ens ho vam prendre a «risa», perquè ens pensàvem que ens havien parat per la roba, i l'hi vaig preguntar. Un ens va dir "no, calla, no et respondré". A més, hi havia un agent que ens va dir que era la primera vegada que parava a algú. Al final va quedar en res, ens van donar la documentació, i després ens van demanar perdó per si ens havien molestat i allà es va quedar la cosa.

Alguna vegada us han donat un motiu que considereu que era vàlid per a aturar-vos?

Z: Sincerament, sempre que em paren, em diuen que és control aleatori, res més. És l'únic que em diuen.

M: A mi que m'assemblo a algú o que és per control, i ja està. Una altra vegada estava comprant en un pakistanès i en sortir de la botiga apareixen dos policies que pensava que anaven a comprar alguna cosa i em diuen que m'assemblo a algú. I jo ¿com, que m'assemblo a algú? Després d'una estona de parlar amb ells i preguntar perquè em paraven

sense motiu, em diuen que l'endemà, si o si, havia d'anar a una roda de reconeixement. D'anar a comprar unes patates i una Coca-Cola a acabar en una roda de reconeixement... Em va dir "hauràs de col·laborar, signa aquí i aquí". Li vaig dir que no hi aniria, i em va respondre "has de signar, perquè si no tindràs un problema". Li vaig repetir que no aniria, l'hi vaig tornar a repetir, i al final la cosa es va quedar així.

No vas anar-hi?

No, no vaig anar. era al dia següent a les nou del matí. I jo no tinc perquè anar.

És comú això en el vostre entorn d'amistats?

M: Sí.

Z: Sí.

I ho parreu?

M: No, això és el dolent, que ja ens ho prenem com una cosa normal, una cosa que pot passar qualsevol dia.

Z: No ho parlem, la veritat, no ho tenim identificat com a problema ja.

M: Per exemple, la primera vegada que em van parar, després li vaig explicar a un col·lega, però ara em paren i ja ni ho explico, perquè és com si vénen a demanar-me quina hora és.

Z: També és com ens sentim. Si et poses a pensar, el primer cop que et van parar estaves súper nerviós i era tot molt estrany, però ara ja quan et paren no passa res. És veritat, al principi et posaves nerviós, però ara ja...

Però sabeu que és il·legal?

M: Si li intentes dir alguna cosa al policia l'única cosa et diu és que és un control o que t'assembles a algú, i un cop et diu això et quedes sense paraules. Et ve de primeres, que no t'ho esperes, i et quedes com "pues vale".

Z: El que em passa a mi és que quan no em paren, dic "la propera vegada que em parin intentaré parlar amb ell", però després et paren i el primer que vols pensar és en marxar, té i ja està, me'n vaig.

M: Jo també. Jo el que els acostumo a dir quan em paren, per exemple al meu barri, és si us plau si ens podem allunyar perquè em fa vergonya que passi la meva mare, o el meu pare o el meu germà petit o germana i que em vegin allà. I el típic que em diuen és "tant me fa, és la meva feina". Allà estàs passant vergonya. De fet, un cop vaig veure passar els col·legues del meu pare i jo allà, entre quatre policies.

Com creieu que us afecta això en la vostra quotidianitat?

M: Dono mala imatge, més encara quan em paren al meu barri, és a dir a Collblanc, Torrassa. De fet, vaig anar un cop al pakistanès a comprar i em va dir "¿què et va passar aquella vegada que et van parar?". Mira, ja ho sap aquest i més de mil persones que han passat per allà. No mola, saps? Un cop t'han parat la gent creu que has fet alguna cosa, perquè per això t'han parat. De fet, m'han parat milers de vegades, mai portava res, mai he acabat a comissaria...

Moha, recordes totes les vegades t'han parat en l'últim any?

M: Ni idea, però menys de deu segur que no, potser més. En aquest 2018 no en tinc ni idea.

Us agradaria que, cada vegada que us paressin, us donessin un paper o un justificant perquè poguéssiu demostrar que us han parat tantes vegades i que no us han trobat res?

M: Sí, perquè una vegada vaig perdre el tren per culpa d'un policia a l'estació de Sants, perquè em va parar. "On vas amb tantes presses?", i jo: «Perdré el tren! Dóna't una mica de pressa, per favor».

Z: Sí, em va passar el mateix, arribava tard a l'escola, em van parar

i vaig perdre deu minuts. Però és que són deu minuts que ja no entres a l'escola, t'has d'esperar fora. I li vaig demanar un justificant o alguna cosa i em va dir que no, que res de res.

M: Per això estaria bé que hi hagués un justificant o alguna cosa, encara que sigui perquè el pròxim cop que policia que et pari no et foti tanta canya ni et faci perdre el temps; que puguis dir-li «m'han parat més d'una vegada, no tinc antecedents, no tinc res, deixa'm anar, que tinc pressa».

Teniu alguna proposta, alguna cosa que creieu que podrien fer els policies i no fan?

M: Donar motius. Perquè el típic motiu és "t'assembles a algú" i ja està. I això com que en el moment serveix, però després quan et pares a pensar dius... "M'ha fet perdre el temps!"

Z: És cert, si un policia no té una justificació per parar-te, que no ho faci.

M: Sí, això mateix. Si hi ha alguna cosa que molesta que ho digui, però que si diu "t'assembles a tal", no, hi ha milers de persones que s'assemblen a mi i no les has parat, véns a mi.

“Educació: siguem més intel·ligents, siguem millors, en general”

Entrevista a Marc Ayza, veí de Barcelona

En Marc es un veí de Barcelona que es dedica a la música. Vol denunciar la quantitat de vegades que ha hagut d'identificar-se davant la policia sense raons de pes pel fet de ser afrodescendent. Sempre amb el mateix pretext d'una suposada coincidència amb el perfil que buscava la policia, l'origen ètnic és motiu d'aturades no justificades.

Què fem aquí?

Som a Rambla Catalunya, perquè precisament aquí em van parar quan jo estava amb el meu pare. El meu pare és blanc, jo sóc adoptat. De sobte em paren: “¡Papers!”. Jo era més jove, igual no tenia la se-

guretat que puc tenir ara. I estava espantat. Recordo que el meu pare es va girar sense saber què passava, “no, no, senyor, vostè marxi tranquil”. Llavors va dir «no, aquest és el meu fill» i recordo que van acabar demanant disculpes, però no a mi, sinó al meu pare.

On més t'han parat?

També m'han parat a l'aeroport, un parell de cops, en aquest cas d'entrada em vaig negar, però crec que al final els hi vaig donar la documentació. Recordo una altra vegada també al Mercadona, que el de seguretat m'estava seguint tota l'estona, era descarat. Com li

vaig demanar explicacions ell es va posar molt a la defensiva. Sé perfectament la idiosincràsia d'aquest país, sé perfectament el tarannà. I és un continu, moltes vegades has de respirar profundament... A mi em crea malestar.

Quines conseqüències creus que tenen totes aquestes aturades racistes?

A nivell quotidià és súper incòmode, i ja et dic, et fa estar alerta. Et crea sensació d'estar a la defensiva. A nivell identitari igual a mi no m'ha creat tant d'això, però sí que penso que, tot i que un sap qui és, moltes vegades el que importa no és el que ets sinó com et veu la resta. Llavors tu ja pots dir "jo sóc d'aquí", que quan tu el feedback que reps és que es neguin a identificar-se o a explicar-te el motiu, al final ja no et sentis d'aquí. I el que a mi em passa, li passa a més gent, que si a mi em diuen «d'on ets?» jo sempre diré que sóc de Barcelona, i ja està. I si pogués dir el carrer i el pis, ho faria, perquè no em sento de cap nacionalitat, espanyol, català... Independentment del que tu et sentis.

En el cas de Rambla Catalunya, era la primera vegada que et paraven?

No, no va ser la primera vegada, ni la última. Hi havia una època que em paraven cada dia i a part, el

meu pare tenia un despatx aquí a Rambla Catalunya amb Rosselló, i jo hi anava bastant, es com si els sorprengués veure un negre per aquesta zona. Però en realitat no et sabria dir ni les vegades, no les he comptat, i no només m'ha passat aquí, recordo a Alemanya també, un viatge de Berlín a Munich que era llarguíssim, com nou hores en autocar, i va haver-hi un control, els agents van pujar i van demanar-me el DNI només a mi i a un altre noi negre que hi havia, descarat. Ni dissimular, tu. I no t'acostumes mai.

Has anat agafant eines, a mesura que t'han anat parant, per saber com protegir-te millor?

Respecte a les eines, al final un és autodidacta, cadascú té les seves eines, i pot ser que et funcionin per una cosa i que t'espatllin una altra. La primera eina jo crec que és estar informat sobre què pot fer la policia, algú de seguretat, qui sigui. Saber si això que fan és legal o no, d'entrada. A partir d'aquí, depèn de cadascú, jo sincerament estic en procés. Les meves eines ara són negar-me o demanar explicacions. També m'ajuda quan quedem amb amics i tenim les mateixes vivències. Sé que quan et negues a ser identificat has d'estar preparat per passar una nit al calabós, si cal. En realitat no tinc gaires eines, quan m'ho trobi ja veurem, depèn del dia també.

Si em dius que no recordes quantes vegades t'ha parat la policia, és que ho tens molt normalitzat.

Sí, és que és el dia a dia. I no només que et pari la policia, moltes coses. Anar a seure al bus i que el tio s'aixequi i es quedi aixecat. Jo dir-li "em deixes seure?", "sí, sí", i quan m'assec l'home quedar-se dret, se'n va a la porta del darrere i jo pensava "aquest home s'ha posat a la porta en plan, si passa algo, seré el primer a fugir".

I mai no ho has denunciat?

Si em para la policia injustament, als últims que aniré serà a la policia, tampoc hi confio, crec que ells es deuen cobrir entre ells mateixos. No crec que serveixi de res. Crec que serveix molt més denunciar-ho per les xarxes. Però m'ha passat tant que quan no et passa vas pensant que et pot passar, saps que si hi ha un control tu caus segur, i moltes vegades formen el control com a excusa. El que veig moltes vegades és que es crea una distància, i no és només de la policia, sinó de la societat en general. O sigui, es crea aquesta distància, que jo la veig a tot arreu, a la premsa, a la tele, quan hi ha una tertúlia, ningú no està pensant que persones com jo l'estem veient.

Què pot fer una persona blanca com jo si veu una parada?

Realment no sé què podríeu fer en el moment, jo crec que res, potser tampoc cal. Perquè si tu veus que em paren a mi, què faràs tu, et diran, "doncs tu també", no em salvaràs. Però si un cop més, informar-se, empatitzar. A vegades veus situacions com amb aquest noi que han parat a la Renfe a Madrid, la gent del voltant ho hauria d'entendre. Jo crec que heu de veure més enllà, empatitzar. això no va en contra vostra, no és un moviment contra blancs, no va d'això. No se m'acut res més que això. Educació: siguem més intel·ligents, siguem millors, en general.

“...la transferència d'informació entre companys la controlem molt poc...”

Entrevista a Joan Antoni Quesada,
cap de la Policia Local de Sabadell

Joan Antoni Quesada és intendent major i, actualment, cap de la Policia Local de Sabadell. Va entrar al cos l'any 1983 a l'Hospitalet i quatre anys després va ser nomenat cap de cos de la Policia Local de Salt. El 1992 va ser cap de cos de la Policia Local al Prat de Llobregat, el 2001 va passar amb el mateix càrrec al cos de Terrassa i des de 2016 és Cap de la Policia Local de Sabadell. Joan Antoni Quesada és un agent format, amb un llarg recorregut per poblacions catalanes que destaquen per la seva diversitat cultural. En aquest sentit, doncs, és una persona que ofereix una visió àmplia de com és la tasca d'identificació i registre des de la perspectiva policial. A més, Joan Antoni Quesada ha demostrat una especial sensibilitat pel respecte als drets humans.

Quina sensació tens respecte a la identificació i registre al cos de Sabadell? Quines indicacions reben els agents a l'hora d'executar aquesta feina?

Bé, hi ha dues maneres. Una que reben en la formació bàsica i una altra que reben com a formació a través del coneixement dels que tutoritzen les seves pràctiques, més veterans i amb més experiència. Una la controlem perfectament, la relacionada amb la formació bàsica, que lògicament es fa d'acord amb una sèrie de paràmetres i amb uns

procediments molt determinats, però després està tota la informació que li arriba a través de la transferència de coneixement, això ho controlem ben poc.

Com és que no la controleu?

No vol dir que sigui tampoc dolenta tota la transferència de coneixement, però no la controlem, no la sabem. Una vegada que tanques en un cotxe patrulla un agent veterà i un agent que està en procés d'aprenentatge el que passa en aquest box no ho coneixes. Ho coneixes,

en tot cas, quan es produeix alguna queixa, quan se't permet investigar-la o quan es produeix algun tipus d'intervenció que et permet com a mínim, sobre la solidesa que hi ha proves, elements o indicis, et permet d'alguna manera investigar si la praxis ha estat correcta o no.

Controleu totes les identificacions que es fan a l'espai públic?

Hi ha moltes identificacions que es poden produir com a conseqüència de la pròpia activitat del propi cotxe i, en aquestes, no tenim més informació que la que arriba per ràdio: el número determinat de document d'identitat i NIE. Hi ha molta gent que va venir a aquest país com a estranger i avui te naturalesa espanyola, així que quan sents per la ràdio un DNI no saps mai a qui pertany, amb un NIE, sí. Aquests elements són més complicats de controlar. Sí que és veritat que ho intentem, en la mesura del possible. Però no tenim una informació estadística sobre aquest tema.

No teniu dades?

Sí, sí. Dades sí que en tenim, el que passa es que no les tenim estructurades. Si volguéssim fer un estudi entre si identifiquem o no identifiquem més persones estrangeres en base als NIEs, hauríem d'anar a tot el que serien les auditories informàtiques, ja que cada vegada que

entrem a la base de dades informàtiques de sistemes d'informació policial deixem un registre. Això ho fan els operadors de radio com a conseqüència d'una intervenció al carrer. És a dir, per investigar-ho hauríem d'anar a tots els operadors de sala que han passat, per exemple, durant un mes, per poder dimensionar l'estudi. Això no ho hem fet, jo crec que no ho ha fet ningú.

Seria complicat fer la investigació que comentes?

Hauríem de dimensionar quines han estat les persones que han estat operadores de sala, buidar i fer totes les auditories, estem parlant d'entre divuit i vint-i-una persones en el cas nostre. I després començar a mirar-ho una per una, dificulta molt el tema. Això si són temes massius, una altra cosa que també es pot fer és agafar un sol operador i mirar què ha passat durant un mes, com un sondeig, amb el poc rigor científic que pugui tenir. Això tampoc ho hem fet, eh.

Podria fer-se a altres ciutats?

En general, de ciutat a ciutat canvia una mica. Per exemple, quan estava treballant a Terrassa la població migrada a Terrassa era alta, fonamentalment la marroquina i de religió musulmana, a més de senegalesa i altres, i aquí Sabadell la població immigrant existeix però

és més reduïda, no és tan potent ni important a nivell demogràfic, van variant d'una zona a una altra. Moltes vegades les intervencions nostres estan molt relacionades, si et fixes, no tant per perfil sinó per situacions de pobresa, sense voler-ho. Per exemple, a Terrassa, al Mercat de la Misèria, si trobes una persona que va passejant una pantalla d'ordinador que s'ha trobat en un contenidor sota el braç, amb unes característiques determinades potser passa més desapercebuda que una persona amb unes altres característiques fent el mateix. Això sol passar, que segurament si fessin l'estudi que t'he comentat segurament veuríem algunes desviacions d'aquest tipus.

Aleshores, com ho hem de fer?

L'única manera de combatre aquests temes és una part de control i una part de refresc d'informació. Fixa't que t'he donat un exemple on no es veu, en cap element, la procedència il·legítima de la pantalla d'ordinador, vull dir que no sempre les identificacions aconseguïen tenir un resultat des del punt de vista de la seguretat pública, això no és una afirmació rigorosa, tot el contrari. Són moltes vegades aleatòries, perquè responen a que passi un cotxe patrulla per allà, a que tinguin una imatge determinada, i a sobre el tema d'estereotips

que segurament li venen al policia com a conseqüència de la transmissió de coneixements del veterà o el seu propi entorn. I això és una lluita d'idees que tenim als cossos de policia.

Quan un agent està al carrer i demana la identificació a algú, quin procés es segueix?

Una intervenció de carrer la inicia un policia de carrer, això no ho pot iniciar cap altre. Ho fa per iniciativa o bé per requeriment nostre, és a dir, que li demano que vagi a un lloc que està passant tal tema, ell quan arriba en principi vol assegurar la intervenció, que no vagi a més ni es compliqui, que es resolgui de la manera més pacífica possible. I una de les maneres més pacífiques possibles de resoldre una intervenció és assegurar la identificació de les persones intervingudes. És a dir, jo, com a agent, tinc una identificació que porto sempre, és el meu número i em poden identificar, però jo en una intervenció no se qui ets tu, ciutadana. L'única manera que jo pugui assegurar aquesta intervenció és que tots dos ens reconeguem a través de les nostres identificacions, a partir d'aquí les coses es tranquilitzen bastant més. Aquestes identificacions serien per requeriments, que venen de baralles, problemes en botigues, algú que ha caigut... I després estan les de per iniciativa,

aquelles que són francament molt aleatòries, com la que t'he explicat del contenidor.

I com són, aquestes identificacions "per iniciativa"?

En aquesta, per alguna raó, el policia pot sospitar, nosaltres treballem pel "Principio de Habilitación Legal", nosaltres no podem demanar-li la identificació a ningú, a no ser que hi hagi algun "hallament", que la llei de seguretat ciutadana en aquest tema col·loca amb els temes de sancions. I hem de determinar que hi hagi sospites que la persona hagi comés un delictes, una falta, etc. Clar, aquest és un tema molt discrecional i necessites tenir molt bons professionals de policia per dos raons: per discernir una cosa de l'altra i no augmentar la criminalització de determinades persones, és important.

Com afecta a les persones identificades?

Per la part emocional de la persona pot ser dur, perquè diu "que m'ho expliquin". Et pots equivocar moltes vegades, anant de bona voluntat i sent la persona més racional. Normalment la gent volen que li expliquis perquè l'has aturat a ell i no a un altre. I hi ha vegades que podem donar aquesta informació i hi ha vegades que no fins després del procés identificatiu, perquè si no se'ns

complica encara més. És a dir, si tu a la persona li dius "escolta, deixa'm el DNI perquè no sé qui tes" et diu "i a mi per què?", ja es comença a complicar. Li dius "escolti, li estic ordenant que me'l doni", i diu "però a mi per què?" i si jo dic "home, perquè vostè s'ajusta a les característiques que m'han passat per ràdio", diuen que "jo no he estat", entres en un procés diferent. Una vegada ha donat la identificació li pots donar explicacions i fins i tot disculpar-te. Això seria el procediment.

No hi ha una altra manera d'identificar?

L'altra cosa és el que tu em preguntes, que és una altra qüestió que forma part dels patrullatges aleatoris, que suposo que és el que tu en aquest moment estàs intentant veure. Què és patrullatge? Quan tens una identificació d'aquestes ho envies a una sala nostra, que connecta amb el sistema d'informació policial, un host, els ordinadors connectats a un sistema. En aquest ordinador vas verificant si té algun requeriment pendent, del tipus que sigui, o si té certs delictes per aplicar un criteri o un altre. Problema de contingut: si et surt que el senyor aquest que porta la televisió el paren pel que sigui, segurament no li comissaran la televisió amb la seva explicació, però amb una persona d'altres característiques potser

sí que ho fan, per fer gestions per trobar el seu lloc de procedència. Aquestes desviacions existeixen, i aquestes són les que nosaltres tenim l'obligació de centrar, doncs les dues televisions venen del mateix lloc, no té utilitat identificar diferentment. En un exemple així en paral·lel es veuen millor les coses.

Quins elements són els més habituals, quines eines?

Bueno, hi ha moltes coses, hi ha per exemple una que es manifesta a través d'entrevistes, és a dir, tu veus una persona que en un moment determinat es posa nerviós per la teva presència i el que fas immediatament és fer una entrevista amb ella, així de simple. Perquè en principi tu no has de portar nerviosisme a una intervenció, però moltes vegades hi ha uns tipus de gent que comet o està a punt de cometre uns delictes i que amb la presència policial es posa molt nerviosa, per a nosaltres és un indicador. Està nerviós, algo no quadra aquí... I a partir d'aquí si tu t'entrevistes amb ell i vas fent preguntes i et va donant respostes que no tenen lògica, doncs a partir d'aquí si evidentment has d'entrar en una identificació i fins i tot al que es diu a un registre superficial, però va en funció del tipus d'entrevista.

I creus que hi hauria maneres de treballar aquest concepte a nivell formatiu?

Jo crec que sí. Perquè crec que si som capaços de treballar-lo amb els policies, per si tenen aquestes desviacions, l'aspecte en quant a què determina el que estàvem explicant abans, és a dir, en una situació de procedència de persones diferents, si el treball és per a l'efecte que pot provocar de criminalització en aquesta persona i l'afectació emocional que pot tenir, això també és veritat, cada vegada que et demana la policia enmig de la via pública la teva identitat tens una sensació molt diferent.

I com seria la formació, segons vostè?

Hi ha gent que està acostumada, que són els habituals nostres, i altra que no ho està, tenen la sensació que en parar-lo el que fa la policia es que tot el seu entorn, o entorn desconegut per ell, el miri. I això fereix. Aquesta ferida emocional que es produeix en aquestes identificacions penso que es bo treballar-la a les policies i explicar-les, de la mateixa manera que com vam treballar el tema de "together" (projecte de formació a la policia sobre delictes d'odi impulsat per SOS Racisme al 2015 i 2016) els hi va permetre dir "mira, hi ha comentaris, formes d'adreçar-te, tractaments..."

I tot això em sembla molt bé, perquè ha anat normalitzant una situació que tenia una tendència que no era positiva, i en aquest sentit els hi quedaran encara coses segurament residuals, però hi ha moltes més coses superades, i les podem identificar.

La formació us facilita la feina?

Jo me'n recordo un dia que plantejaven en una reunió, on tothom érem policies, el tema de delictes d'odi. Arribes a un carrer i et trobes una persona que ha hagut de demanar que hi anéssim a veure què passa i no és el mateix preguntar "què t'ha passat" que "com et sents", canvia. Si tu preguntes "què t'ha passat" et diuen "m'han volgut donar un cop", si preguntes "com et sents" et diuen "em sento ferit, m'han ferit l'autoestima, m'ha mirat amb odi, ja conec la mirada", se t'obren altres possibilitats. Fixa-t'hi que només has canviat la pregunta, i obre moltes possibilitats, permet identificar el tema d'odi amb una sola pregunta, o com a mínim posar-te sobre la pista.

Els agents tenen una missió assignada, no?

Sí.

Sempre es ceneixen a aquesta missió?

Nosaltres treballem amb genèrics sempre, perquè clar nosaltres tenim funcions de trànsit, de convivència, de seguretat, judicials, són funcions diferenciades. Quan tu poses un parell de persones a un cotxe patrulla han de fer de tot. Si entres per aquí i veus un cotxe que està mal aparcat o que es salta semàfor o qualsevol de les teves funcions de trànsit, doncs faràs aquestes. Si hi hagués un problema de convivència o un ús de l'espai públic que no toca...

Teniu dret per a intervenir en qualsevol cas?

El Principi d'Habilitació Legal, com he dit abans, és el principi que a nosaltres ens habilita per poder intervenir. La llei de seguretat ciutadana t'ho cobreix tot, però per exemple en el Codi Penal el Principi de d'Habilitació Legal suposa que alguna cosa sigui delictu, si no n'hi ha, no et permet intervenir. Però si que és veritat que per la seguretat del ciutadà la sospita és un cul de sac. Per això dic que nosaltres sempre hem de tenir aquestes històries assegurades, quan no ho tenim, escolta, no és un tema nostre, ho hem de dir així.

Llavors no hi ha una especialització concreta.

Tenim algunes especialitzacions, per exemple en temes de trànsit, amb gent que s'hi dedica més perquè necessitem també tenir certes especialitzacions en matèria de radars, de controls de talls trànsit, serveis de sala nostra, que són serveis de 24h, doncs li donem prioritat als temes que ens entren per la sala. I després tenim tot el que és el desplegament de policies de comunitat, que estan treballant bàsicament en els barris més complicats per nosaltres per la ciutat.

Quins són aquests barris?

Aquí tenim Can Puiggener, algunes coses a Torreromeu, algunes coses a La Planada... A Terrassa era Ca l'Anglada, a El Prat eren temes a San Cosme... Clar, les ciutats tenen aquestes coses, tenen barris diferenciats, i necessitem un tipus de policia que estigui més presents en aquests barris diferenciats, com un element per intentar enfortir convivència i també relacions i sobretot tenir moltes passarel·les. És important tenir passarel·les amb el veïnatge, perquè sinó la gent veu com cada vegada que desembarques en un barri vens, poses a tots contra la paret i marxes, això no genera valor tampoc. Has d'establir una relació. No dic que no s'hagin de fer algunes operacions

d'aquestes quan hi ha comportaments que no s'ajusten, i has de mirar més coses. I si la gent està fumant-se porros cada dia doncs hauràs de registrar-los, perquè és una infracció.

Des de SOS Racisme diem que les identificacions policials basades en perfils ètnics poden ser la porta d'entrada a una cadena de vulneracions de drets.

Sí, totalment d'acord. És una idea que sempre intentem treballar. On falta estar molt a sobre perquè les tendències són les que són, has d'estar a sobre, però tu identifiquis una persona i això no t'impedeix tenir una relació amb ella, és el que t'explicava dels barris. Amb els xavals dels barris tots ho sabem que són xavals i en un moment determinat, per les raons que sigui, poden delinquir, perquè estan sotmesos a moltes variables. Però hi ha moments que són complicats pels xavals. Quan ja portes una sèrie de dies en aquesta professió t'adones que tota la gent o en general sempre tenen alguna cosa positiva.

Segur?

Jo no m'he trobat cap, segur que n'hi ha un. Però en general sempre tenen alguna cosa positiva, sobretot a les bandes aquelles més complexes, que van des de l'adolescència

a fins a la consolidació, fins a la independència del que seria la llar paterno-materna. Aquest tros de la vida és un tros complicat. Té moltes sortides per la nit, moltes hores de parc, depenent de com sigui el xaval també moltes hores de porros, després s'assenten, a vegades per la formació de parella, quan formen parella poden formar una família, però hi ha un tros que és molt complicat, el més complex. Però no per això a una persona que saps que això és transitori has de pressionar-la tota la seva vida, tot el contrari. Cada vegada que veus un nen d'aquest conflictiu que té novia la veritat és que et dona alegria dir "estarà centrat" i és veritat, i acaben desapareixent una temporada.

Què enteneu vosaltres per efectivitat policial?

Doncs és molt simple, és un tema d'eficàcia. És el número de fets que nosaltres tenim coneixement i número de persones relacionades amb aquests fets, i això et dona un coeficient i ja està, no hi ha més història. És a dir, tu tens 10.000 delictes i tens entre identificats, investigats i detinguts i tens 2.000 persones, doncs serà el resultat d'aquesta divisió tan simple. Clar, si dius "el meu grau d'eficàcia va augmentar", pues digueu-me si tinc 10.000 casos en principi orientats amb indicacions, doncs qualsevol organització et dirà

"si arriben a 3.000 millor, si arribem a 4.000 millor", és normal.

I vosaltres us fixeu en quantes persones ha calgut identificar per arribar a trobar 2.000 que sí?

No tenim fet aquest càlcul, però és interessant.

I les conseqüències que suposa que per identificar amb èxit a 2 s'han d'identificar a 200 persones?

Això alguna vegada ja ho hem discutit amb gent. Aviam, tu no vas a un grup i li entres a un grup de quaranta per aconseguir un resultat positiu que seria (m'ho invento) una detecció d'una infracció o una recerca i captura, per agafar dues coses diferents.

O una falta administrativa, el que sigui.

Sí, sí. A mi em sembla una errada tremenda enfocar aquests temes així. Nosaltres sí que fem a vegades grups de quaranta, nosaltres i totes les policies. Et pots trobar en un moment determinat que en un bar, si són molts sovint passa, que hi ha teleavis, has fet comprovacions, que hi ha molt moviment de temes de drogues, per dir-ho així. Amb lo qual el que fas és una intervenció molt local de concurrència pública i hi ha vegades que tenim més èxit i a vegades menys, però és com va. Però clar, si tu fas un seguiment,

vas veient que allà no pinta bé el tema i que segurament hi ha moltes infraccions com a conseqüència de tolerància amb consums, entrada de menors, doncs el que fas és abordar-lo, i pot significar quaranta persones perfectament.

És complicat saber a qui identificar?

Dic que és complicat això perquè moltes vegades quan entres allà el que veus cada dia en els seguiments previs que fas igual et donen positiu 5 entre 40 persones en comptes de 20 entre 40. Això és normal també, mai saps què passa. A vegades al terra et trobes coses, no les pots vincular a ningú, son al terra. Sí que segurament seria d'alguna d'aquestes persones que estan al mig d'aquest tema, però no encertes a la hora per tenir un grau major d'efectivitat, pot passar. Per exemple, si dius "ho farem a les 3 de la matinada" però aquell dia a les 3 de la matinada resulta que hi ha 20 persones en comptes de 100 perquè hi ha una festa a no sé on, tu ho has de fer igual, ja ho tens tot muntat, va variant el tema. Sí que és veritat que no ens regim per aquests criteris, és a dir, anem a identificar a moltes persones per a que ens doni un positiu, en cap policia local ho fan. No sé si ho fan els mossos, però nosaltres no ho fem.

En totes aquestes identificacions que es fan per iniciativa no hi ha cap càlcul que esbrini que un agent concret en una setmana identifica a 60 i dels 60 que identifica només ha trobat alguna cosa en dos d'ells. I en canvi un altre agent ho ha trobat en 20.

Això passa.

Crec que seria una dada rellevant a recollir per calcular el mal que es produeix a nivell personal, com comentàvem.

No hem entrat ningú a calcular-ho, igual no ho farem, però si la campanya vostra té molt ressò i molta volada s'acabarà dient "escolta això ho hem d'acabar de mirar". A mi cada dia em passen tota la informació del cos que s'ha produït, pues dic "d'aquest tema necessito més informació", a vegades per coneixement i a vegades per seguiment. Però sempre has de tenir les dues visions, el tema d'eficàcia i el tema de respecte a drets deontològics, ho has de mirar sempre des de dos punts de vista.

Quina opinió té de la discriminació?

A mi coses d'aquestes indiscriminades no m'agraden, així que si tinc capacitat i m'assabento les trenco ràpid, perquè no m'agraden en absolut, penso que no són bones per a ningú i tampoc donen resultats, això està clar.

Caldrà veure com treballen les ràdios policials

Però hi haurà dades que quedaran molt falsejades, perquè clar, els DNI... Hi ha molta gent de color que tenen DNI espanyol.

Qualsevol identificació que fa un agent entra per la ràdio?

Sí, totes les identificacions passen per ràdio. Queda un registre. Per exemple, la Guàrdia Urbana de Barcelona té ordinadors embarcats dins dels cotxes amb connexió directa al sistema. O sigui que una cosa és el que passen per radio i el que ells també poden consultar.

Però clar, la ràdio discerneix entre nacionalitats o només tindriem DNI o NIE?

A la radio sol entrar un NIE, un Passaport, un DNI o unes dades d'afiliació, això es el que entra. Però clar, si t'entra un NIE ja saps que procedeix d'una persona estrangera. Si t'entra un passaport podria ser un 99% estrangers, si és un DNI és espanyol, i si és un nom doncs segons el deletreig que et facin, o el tipus de nom... Però tot això després s'entra per aquí i es consulta en el NIC i comproves què tens a les fitxes, per qualsevol d'aquestes fonts. I clar, aquí està la sala central nostra que és la que t'ho filtra. Hi ha vegades que els hi he de filtrar jo també, a vegades una interlocució,

sobretot en la gent que no porta identificació és més complicat, sobretot si és estrangera i té moltes consonants s'ha d'enviar bé, perquè sinó al final les màquines són màquines, si no poses bé les tecles et pot sortir una recerca i captura i no és aquest senyor, o al revés.

Diferents coses que proposem: treballar el tema de sospita raonable, el tema aquest de fer un seguiment d'aquestes dades i que cada vegada que s'identifiqui a algú l'agent hagi d'omplir un formulari documentant el motiu i l'etnicitat percebuda. Com veuries a nivell logístic poder fer un canvi d'aquesta mida? Quines resistències, evidentment?

És important tenir dades. Jo es que no sabia què dir-te en aquest tema. No sé si estem parlant del nivell d'encert, que aquestes dades no les tenim, però no sé com encarar el tema. Resistències internes sempre hi ha als formularis, no els hi agraden, ni tampoc justificar per què fas coses. Els formularis automàticament obstrueixen amb el sistema policial al limitar la discrecionalitat del policia. Això tampoc garanteix que no es continuïn fent determinades praxis. Hi ha gent que igual es pot queixar, altres que no es queixaran mai, alguns diran que és massa "si es passa un se-màfor no fa falta fer un formulari",

hi ha dificultats en aquest sentit. Jo, si he d'opinar, primer m'agradaria saber què està passant, això si que estaria d'acord.

Abans d'implementar algun canvi, tenir arguments, no?

Sí, tu mateixa ho has dit, el tema de l'eficàcia i de l'efectivitat, no sé exactament quines són. Si no ho saps, no sé si els Mossos cada vegada que fan una identificació la ressenyen, la passen per radio.

Sí, sí, això ho tenim, són dades públiques. Estem intentant crear això, que no té perquè ser fidedigne, però sí que hem dit "Si agafem el gruix de detencions més el gruix d'infraccions i el contraposem al total d'identificacions" és quan tenim això que et preguntava, la eficàcia
Correcte.

Però potser no és del tot exacte, però això és el que estem intentant fer

Però clar, el que passa és que hi ha moltes que no tenen resultat, quan tens un conflicte per exemple al carrer de dos persones que, parlant bruta, s'han fotut un parell d'òsties, això si la cosa continua amb un procediment judicial ha de ser perquè algú presenti denúncia, hi ha gent que no la presenta. Llavors aquí tu hauries fet una

identificació, no seria una infracció ni una detenció.

No hi ha cap obligació a nivell de cos policial, de funcionament, que obligui a argumentar el motiu cada vegada que un agent atura a algú, però sí que hi ha el deure d'informar el ciutadà de perquè l'estàs identificant.

Sí, hi ha gent que no t'ho demana, hi ha gent que no t'ho vol demanar per no complicar-se la vida i alguns que t'ho pregunten. A mi em preocupa la gent que no t'ho demana per no complicar-se la vida, perquè tenen una percepció de la policia que no és la que tocaria, en la meva opinió. **Nosaltres tenim la idea que les identificacions per perfil ètnic acaben generant inseguretats ciutadana, perquè si aquestes comunitats se senten sobre-identificades, això genera desconfiança envers la policia, poques ganes de col·laborar en cas que tinguin informació rellevant, etc.**

Com ho veus?

És un tema curiós, està molt bé que ho plantegis. Veuràs, en un lloc determinat o una zona determinada hi ha un grup de xavals fumant porros o bevent cervesa, són bronques, les seves històries. Aquestes històries moltes vegades són mals usos de l'espai públic molt extensivament, alguns d'ells si arriba l'estiu van sense samarreta, amb to més

agressiu... Clar, quan tu intervens, els hi estàs dient a la gent que et truquen i diuen "això no va bé, això no va bé", estàs confirmant que efectivament això no va bé. Quan ho fas un cop, l'endemà et tornen a trucar dient que ho vas fer el dia anterior i que tornen a estar igual que ahir, perquè per alguna raó els hi molesta.

Quins tipus de molèsties serien?

A vegades són molèsties visuals, a vegades generen inseguretats, sobre com ocupen l'espai. Això és limitatiu per altres grups, sobretot la gent gran, que és molt complicada, i la gent que té menuts. Aquestes ocupacions expansives de l'espai públic són tremendes perquè ja et dic, la fan sense samarreta i amb dos claus d'arts marcial que solen a vegades donar-se, doncs a la gent li genera tensió.

Es comporten tots així?

Hi ha vegades que no, que són un grupet. Clar, tu has d'anar moltes vegades amb compte, perquè tampoc pots acabar pressionant tant als xavals aquests, de tant en tant has de donar-los un toc d'atenció, tipus "ei xavals, que això no va bé". És a dir, hi ha gent que es queixa per aquestes raons, vas una vegada, igual a la segona ja comences a identificar dient "hola, ja sé qui ets, t'has de moderar, a la següent ve-

gada ja vindré d'una altra manera". I vas jugant una mica amb el recorregut aquest que t'he dit entre joves, que igual dura dos o tres anys, després es reemplacen per altres, però bé, només aquests, que se'n vagin anant. Acabes confirmant-li en aquest tema, i si aquests joves a més a més són gitanos, doncs m'avisen cada dia, cada mitja hora els veïns.

Però pot ser que alguns veïns siguin difícils?

Hi ha una part del veïnatge que els hi costa conviure amb gent que és diferent a ells, i a vegades t'apreten a tu per a que vagis allà, hi ha vegades que tenen tota la raó del món perquè estan una mica desmadrats, i el que fas d'alguna manera anant allà i demanant identificacions, comprovant coses i dient-los "això no ho podeu fer", és donar-li raó al veí, que et tornarà altra vegada a mobilitzar per la mateixa història, perquè el seu problema és que no li agrada perquè és gitano, i t'ho dic en una ciutat on hi ha gitanos i la majoria d'ells són encantadors.

I us passa amb altres grups ètnics?

Si, amb gent de color no ens passen molt aquestes històries, amb marroquins alguna vegada també. Ens estem trobant també amb grupets de marroquins que s'ajunten entre

ells, a vegades es donen algun pal, però no els donen tots els marroquins de Sabadell, i això sí que no ho fan en barris sinó que ho fan al centre de la ciutat, això ens ha passat, coses d'aquestes ens passen. Generen algunes tensions i tal respecte a l'espai alguns grups d'aquests, però fonamentalment són temes de parcs. El carrer no reflexa la realitat estadística demogràfica, reflexa una altra cosa, que segurament és la gent que necessita més ajuda, en la meua opinió, tampoc et pensis que em fan molt cas. Aquí tenim un 10% d'immigració, en un grup de xavals hi hauria d'haver de cada deu només 1. Ja veus que no és així, hi ha el grup de blancs.

Sí, hi ha segregació a tots els nivells

Efectivament. I al carrer, la gent que consumeix més espai públic, tampoc representa al total, sinó tot el contrari. I al revés, també.

“Hauríem de deconstruir el nostre imaginari col·lectiu sobre la normalització del racisme”

Entrevista a «Uminya», veïna del barri del Raval

L'«Uminya» és una compromesa veïna del barri barceloní del Raval, que fa molts anys que hi viu. Ha observat diverses identificacions a persones a la ciutat sense motiu aparent, i sempre amb un denominador comú: l'origen ètnic divers. Ha arribat fins i tot a intervenir per intentar apaivagar els ànims entre la policia i ciutadans que no veien raó per a la seva identificació.

Explica'm una mica què has vist al barri.

He observat diverses identificacions, sobretot aquest any, em vénen al cap dues especialment, una al Born i una altra al Raval. Començo amb la que vaig haver d'intervenir d'alguna manera. Va ser al carrer Hospital amb Rambla del Raval, en una cantonada, m'apropo a la meua finestra perquè escolto crits, veig els llums de la policia, sento motos... i quan m'acosto el primer que veig són unes quatre motocicletes de la Guàrdia Urba-

na i una furgoneta dels Mossos. Ja hi havia moltes persones mirant i venien més. Hi havia un noi detingut, d'origen magrebí, potser tindria uns quinze o setze anys, hi havia una dona amb uns homes, dedueixo també que eren d'aquí. I era estrany perquè aquestes persones no donava la impressió que acusessin al noi, sinó que la policia estava volent prendre-li les dades, llavors hi havien allà uns homes acompanyants de la dona a la qual volia entrevistar la policia, volien acabar la situació, però la policia els retenia.

Però no se sabia en cap moment de què s'acusava a aquest noi?

No, suposo, dedueixo, que l'acusaven d'un intent de robatori, i havien detingut al noi i l'estaven registrant, però eren molts policies, i cada vegada eren més, i era a la Rambla mateix. Com es va acostar molta gent, els veïns també van acostar-se a veure, els van mou-

re al costat del carrer Hospital. El noi no volia deixar-se revisar, i van exercir més força, i un li va voler agafar la mà, o el colze, la cosa és que em va fer l'efecte que l'ofegava, i el noi cridava, i aquí és quan vaig cridar jo, instintivament.

Havies baixat a baix o estaves mirant des del balcó?

Jo era al balcó. Quan vaig cridar es van girar tots, es va girar tota la policia que estava a baix, i em mira i em crida que no m'hi posi, després m'amenacen que m'anaven a portar el noi al meu pis si no volia que ells fessin res. Després un Mosso em mostra com posa la seva mà al coll com amenaçant-me... em va semblar bastant fort. I després vaig veure que se'l van emportar, el van portar detingut i el van fer pujar al cotxe.

I quins indicadors de violència vas registrar?

A veure, la violència era explícita i era física, la podia observar. I també cap a mi, el que significa en aquest espai, al barri, davant dels veïns, que tampoc se sentien amb la capacitat d'intervenir per tota aquesta presència absurda policial, ja era bastant... tot era molt violent. Ah! i recordo que tenia un amic el noi, però es mantenia lluny, i se'n va anar, jo crec que ell també tenia por. És que, clar, venien més, era tot impressionant, perquè tot

d'una hi havia unes set motos, dues furgonetes, en total uns tretze policies s'havien sumat allà. Era un noi de quinze anys...

Diries que no calia? Que no era proporcional ni garantia la seguretat del barri?

Sí, no era una violència proporcionada a la situació, eren tres agents totalment a prop, on ell ni tan sols estava oposant resistència. Jo crec que es dona la resistència a través d'aquesta presència i d'aquesta violència policial. I és allà on comença a dir que no tenia res que no tenia res, em va cridar molt l'atenció la normalitat, com ells exercien aquesta violència en una zona tan freqüentada al barri davant molts veïns, i aquesta reacció de, bé, potser que es va voler moure o no volia que el toquessin, de posar-li la mà al coll i així... Òbviament em fa l'efecte que són unes formes, unes maneres que tenen, d'aturar, de registrar, de tractar, en aquest cas, un noi així o qualsevol persona que potser ells vegin com sospitosa, que no era per a res proporcional.

Quantes parades creus que pots haver vist? Pel lloc a on vius, potser a l'últim any. Més o menys.

A veure jo vaig estar fora a l'hivern de l'any passat, vaig tornar al maig, i si comparo les detencions que vaig veure l'any passat amb aquest any doncs el nivell és altíssim, potser també té a veure per la situació que viu el barri. Aquest any la ciutat va decidir que necessitava més presència policial al barri per la qüestió dels anomenats narco-pisos, i ho he notat. Sortir de casa i trobar-me moltes vegades joves sobretot d'origen magrebí, que bé podrien ser veïns, de tota la vida, sent identificats. Molts exemples; també recordo una identificació on hi havia un noi a terra cridant, perquè realment li estaven fent mal, i haver de quedar-me allà per observar la situació, com una cosa instintiva, no pots fer moltes coses en aquell moment, i això era brutal, un veí que visqui a la ciutat, que visqui al centre i hagi de veure això, viure dins l'espai públic aquesta violència constant exercida per la policia no és normal, però sembla que ja ha estat normalitzada.

Sempre t'has quedat a observar? Com et sents en aquest paper? Quins reptes hi ha per millorar?

Bé, sí, des de fa anys conec la potencialitat de la violència policial, llavors quan puc, segons el context, tracto, o tractem si estic amb amigues també, intentem quedar-nos a observar la situació, quines conseqüències pot tenir una simple identificació. Moltes vegades crec que no es pot fer més que observar, per evitar que en aquest moment la violència escali, el dolent és que tu no saps quines conseqüències pot tenir la mateixa observació, perquè si la policia ja veu que hi ha gent, no pot actuar tranquil·lament, els detenen, i potser no els hagués detingut al cotxe o a la comissaria sinó ens haguéssim quedat mirant, aquest és com un interrogant que sempre hi és. També per pura ràbia, potser al cotxe o a comissaria s'exerceix un altre tipus de violència que no es dona en l'espai públic, i que ja no és visible ni observable.

A vegades et preguntes si l'observació pot haver tingut efectes negatius per a la persona?

Sí, bé, crec que és una cosa que no podem controlar.

¿Alguna vegada has identificat un canvi positiu pel fet de quedar-te observant?

Si, jo no parlaria en aquests termes, però diguem que el més positiu que he vist en algunes ocasions és que al quedar-me observant, per exemple, a la segona identificació que volia explicar que va ser al Born, jo creuo la cantonada amb la bicicleta i veig dos policies, amb el genoll sobre el noi que estava cridant, de manera força alta. Hi havia poc espai i sí que transitaven bastants vianants i em quedo allà amb la bicicleta parada molt a prop, el noi cridava, es van acostar moltes persones, i començaven a preguntar, i a parlar entre elles. La policia deia que tot estava bé, canviava una mica el discurs cap al noi: Si t'esforces serà pitjor, tranquil, no passa res, no et farem res. Però, al que vaig és que em va semblar positiu que potser, pel fet d'haver-me quedat observant de manera tan notòria, altres persones van parar atenció a allò que estava succeint al costat d'elles, en un espai públic compartit, perquè la violència policial, les identificacions racistes, es normalitzen a l'espai públic.

Com a testimoni, ¿quines propostes donaries? com creus que es pot fomentar la resposta ciutadana, i que la gent no passi de llarg?

A veure, crec que és bastant difícil perquè crec que juguen bastants factors. La primera la normalització que ja li hem donat al poder que pot exercir la policia a nivell general. Això em sembla bastant problemàtic, crec que aquí hi hauria d'haver un altre tipus de desenvolupament de consciència, a nivell de societat. I segon doncs la normalització d'un racisme tan interioritzat, a nivell d'imaginari, d'aquest imaginari que existeix en aquests casos que plantejava, de nois d'origen, pot ser magrebins, immigrants o no, que poden ser tractats amb una brutalitat, poden ser inferioritzats, sense que a ningú li afecti, sent fins i tot menors, persones joves, succeint a cinc metres de distància d'algú, això em sembla bastant greu. Ens porta a preguntar-nos què ha passat tot aquest temps perquè tota la societat no ho vegi, o més ben dit, ho vegi i no reaccioni. Crec que incidiria més en deconstruir aquest imaginari a nivell general.

Hi ha una construcció activa des de molts sectors d'aquest imaginari del jove migrant com a amenaça, sobretot els nois més que les noies.

És clar els mitjans i les lleis sobretot, per això exactament la policia pot fer això, en moltes identificacions.

Si hi hagués una resistència per part de la ciutadania tu creus que això es faria cada vegada menys?

Si, és clar la pregunta és com li traïem poder a la policia, perquè deixi de fer-ho, perquè fins i tot moltes vegades, veiem el mateix cas amb els CIE, no hi haurà una gran mobilització per part de la societat civil i no hi ha el poder per desfer aquests processos legals que inferioritzen les persones immigrants que estan recloses allà. És el mateix que pot passar en una identificació policial. Quin poder tenim perquè tot aquest abús de poder, violència policial, no estigui travessat per aquestes lògiques d'inferiorització, racistes, tan legitimades per les lleis i totes les institucions que en formen part.

365 dies de racisme

Memòria 2018. Servei d'Atenció i Denúncia per a víctimes de racisme de SOS Racisme Catalunya

"Millors o pitjors, tant era; la bota que ens trepitja és sempre una bota"

- Bertolt Brecht

ÉAS VIDAS
MANTERAS
IMPORTAN

-SOBREVIVIR
ES DELITO
MATAR MIGRANTES
SI

BASTA YA
DE ACOSO
POLICIAL

BASTA YA
DE ACOSO
POLICIAL

BASTA DE
ABUSO
POLICIAL

TEVIVIR
LITO

JUSTICIA
MAME
MAYE

JUSTICIA
MAME
MAYE

NI UN
MANTERO
MENOS

SOBREVIVIR
NO ES DELITO

365 dies de Racisme

Radiografia de l'estat del racisme a Catalunya a partir dels casos del Servei d'Atenció i Denúncia per a les víctimes de racisme

Des de 1992 hem atès 9854 persones

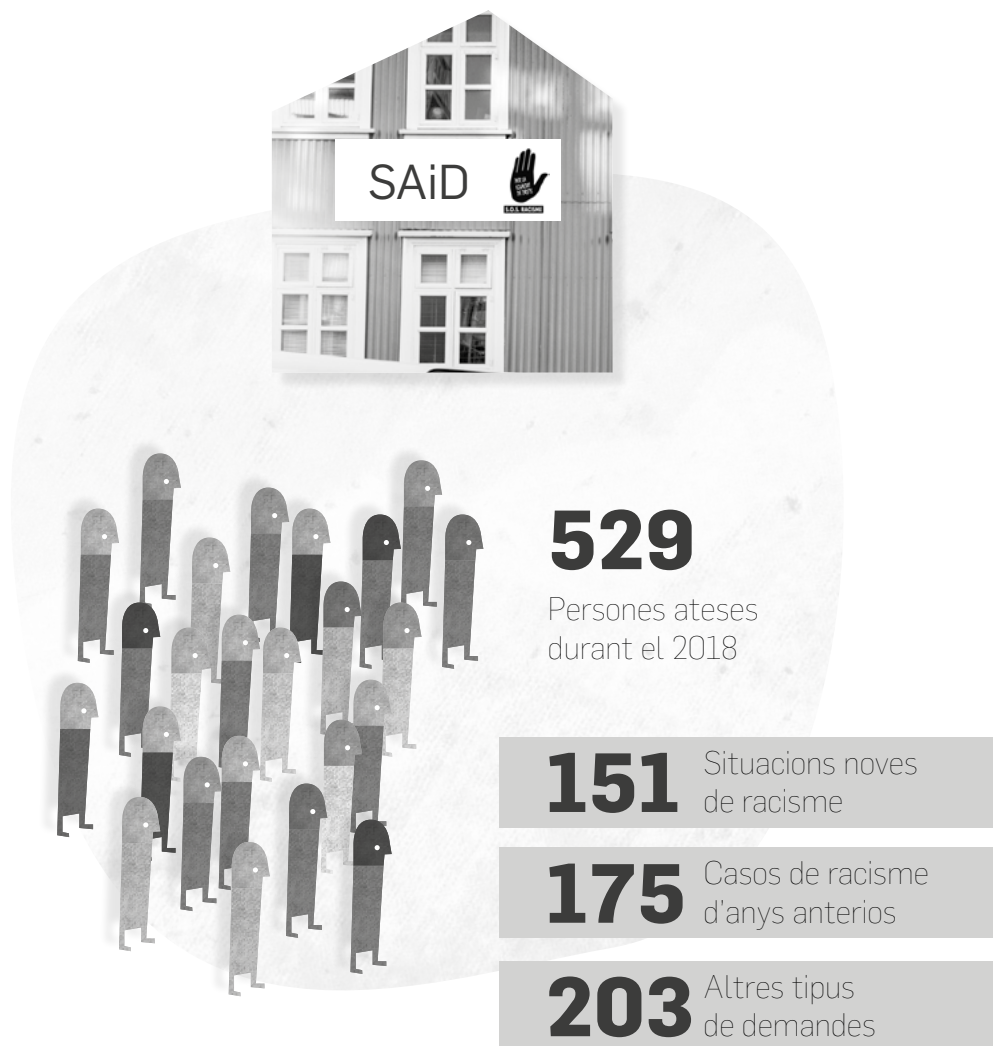
El Servei d'Atenció i Denúncia per a Victimes de Racisme de SOS Racisme Catalunya és **un servei gratuït i específic que té com a finalitat atendre persones que han patit una discriminació o un delictes d'odi amb motivació racista**. Els seus objectius són prioritzar la restitució de drets a partir de la resolució del conflicte, reforçar les persones que s'han vist afectades per una situació de racisme, i identificar problemàtiques per a incidir en la transformació social.

Hi ha moltes persones que pels seus orígens, color de pell, cultura... pateixen agressions racistes i que són discriminades en diferents àmbits de la seva vida: rebuig social, discriminació en l'accés als drets per part de les administracions, tracte desigual en l'accés a serveis privats, precarietat laboral, criminalització, abusos dels cossos de

seguretat, discurs d'odi... Aquestes situacions en ocasions s'agregen per qüestions legals relacionades amb estrangeria, per la por i la desconfiança en les institucions, pel desconeixement de l'entorn, ... i sobretot per la manca de coneixement dels propis drets i de les eines que tenim per a defensar-los.

El 2018 hem atès 529 persones.

D'aquestes, 354 s'adreçaven per primera vegada a SOS Racisme: les hem acompanyat en la seva denúncia, els hem donat informació i assessorament o les hem derivat a d'altres serveis, en funció de cada necessitat. Entre les 354 noves demandes del 2018, s'han identificat 151 situacions de racisme, però d'aquestes, 79 no han seguit el procés de denúncia per diferents motius. Les 72 restants són els casos de racisme nous, als que cal sumar els 175 casos d'anys anteriors que continuen oberts, de manera que durant el 2018 hem gestionat 244 casos de racisme.

Fig. 1. Persones ateses pel SAiD durant el 2018

Font: Dades del SAiD

Les situacions de racisme identificades el 2018

En aquest apartat analitzem les situacions de discriminació racista que hem identificat a partir de les persones afectades, siguin o no denunciades després a través del nostre Servei. Aquesta perspectiva d'anàlisi, incorporada des del 2015, ens permet fer una aproximació més ajustada a la realitat. Si analitzéssim només les situacions de racisme que han pogut ser assumides i tramitades per alguna via de denúncia, perdríem informació i ens allunyariem de la possibilitat de fer una fotografia més acurada de com es manifesta el racisme al nostre context.

El fet que algunes víctimes no vulguin continuar el procés de la denúncia no significa que aquesta situació no hagi succeït. A més, cal tenir en compte que el nombre de casos no denunciats representen més de la meitat del total de les situacions identificades. El fet que una persona que ha patit racisme no denunciï és un indicador de la indefensió i de la manca de protecció i d'eines disponibles, sobretot a nivell institucional, de les persones que han estat víctimes d'una discriminació o d'un delictes d'odi amb motivació racista. Això, entre d'altres qüestions, ho recull l'ECRI (Comissió Europea contra el

Racisme i la Intolerància) en el seu darrer informe sobre l'Estat espanyol, publicat el febrer de 2018, és contundent amb les crítiques a Espanya en relació a les mancances relacionades amb la lluita contra el racisme i la xenofòbia i, de manera especial, en relació a la protecció de les víctimes d'aquestes manifestacions d'odi.¹⁷

EL RACISME NO ES DENUNCIA

El 2018 un 52% de les situacions de racisme no han estat denunciades

Malauradament no és una novetat, sinó que són dades sobre les quals estem alertant els darrers dos anys: el percentatge de situacions de racisme identificades i no denunciades en relació al total de les situacions identificades va ser d'un 34% el 2016 i d'un 57% el 2017.

El motiu principal de les situacions que no es denuncien, un 36%, és la desmotivació de la víctima, que la majoria de vegades s'explica **per la manca de confiança en el sistema, pel fet de pensar que denunciar no servirà per a res, o també per por**. Les tipologies amb un

¹⁷ Informe de la ECRI sobre España (quinto ciclo de supervisión). Adoptado el 5 de diciembre de 2017 Publicado el 27 de febrero de 2018 <https://rm.coe.int/fifth-report-on-spain-spanish-translation-/16808b56cb>

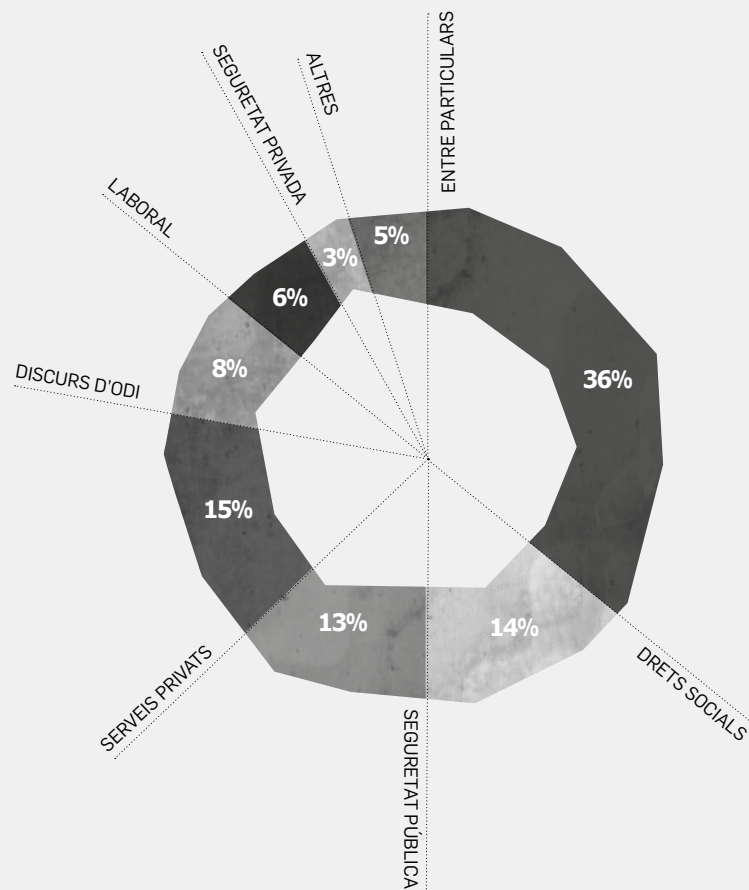
percentatge més alt de situacions de racisme no denunciades són els conflictes entre particulars, les discriminacions en l'Accés als Drets, i les Agressions i Abusos per part de Cossos de Seguretat Pública.

El 2018 hem identificat 151 situacions noves de racisme que distribuïm seguint la classificació de tipologies, tal i com es veu a la figura 2.

Les més nombroses són les que fan referència a Agressions i Discriminacions Entre Particulars, que són el 36%, seguides per les Discriminació en Serveis Privats que suposen un 15%, després Discriminació en l'Accés a Drets Social que representen el 14, i els casos d'Agressions i Abusos per part de Cossos de Seguretat Pública amb un 13% del total.

151

Situacions de racisme noves identificades al 2018

El 2018 a la tipologia d'**Agressions i Discriminacions entre Particulars**, del total de 55 situacions de racisme identificades, 35 no han estat denunciades, suposen un 64%. Cal fer referència, en primer lloc a l'increment d'enguany que suposa que sigui la primera tipologia en nombre, tant pel que fa a les situacions identificades com als casos assumits. Per què s'ha donat aquest augment? Possiblement part de la resposta radica en la manca de prevenció i promoció de la cohesió social. Quan, en comptes de treballar les tensions socials que les magnifiquen i s'utilitzen segons interessos polítics i econòmics, la convivència es degrada. En aquest sentit, el racisme, igual que altres eixos de discriminació, es converteix, fàcilment, en un mecanisme per crear fractura social.

Fig. 2. Situacions de racisme identificades al 2018

Font: Dades del SAiD

D'aquests 151 casos

79

Casos NO denunciats
52% del total

72

Casos denunciats
48% del total

Més de la meitat de les situacions identificades en aquesta tipologia no han estat denunciades, una qüestió que, en part, s'explica perquè **manquen vies per donar resposta als conflictes de convivència**. Els casos en què només es donen insults no tenen recorregut per la via penal. A nivell administratiu, tot i que hi ha ordenances municipals que recullen aquests fets com a sancionables, en general no s'està sancionant, ni es promouen degudament, per part de l'administració, els mecanismes de denúncia existents

La mediació tampoc no dona resposta a aquestes situacions, de vegades perquè no té incorporada la motivació racista del conflicte i altres cops perquè es tracta de problemes puntuals entre persones que no es coneixen i per tant no és viable una intervenció des de la mediació. Tampoc hi ha un abordatge suficient des de la intervenció comunitària, de manera que els conflictes de convivència es deterioren i s'agregen.

A la tipologia de **Discriminació en l'Accés a Drets Socials**, s'han identificat 21 situacions de racisme de les quals 12 no han estat denunciades. Les dades ens mostren que més de la meitat de les situacions identificades en aquesta tipologia no s'han acabat denunciat, fet especialment greu si tenim en compte que es tracta de limitacions en el gaudi de drets fonamentals i que és l'administració qui, per acció o per omissió, no està garantint aquest dret.

La majoria de situacions tenen a veure amb **l'accés a l'habitatge i a l'educació**:

En el cas de les discriminacions en l'accés a l'habitatge, la decisió de no denunciar pot estar relacionada amb les dificultats per a dur a terme un procés de denúncia: la

via penal és molt complicada, perquè la càrrega de la prova exigeix que es donin un seguit de circumstàncies que demostrin els fets i la seva motivació. Hi ha una bona alternativa que és la denúncia administrativa; de fet la llei catalana de l'habitatge preveu sancions a les agències immobiliàries en casos de discriminació, **però manca la voluntat política per aplicar-la**.

En el casos relacionats amb l'educació, la situació és diferent, tot i que la conclusió a la qual arribem és semblant, ja que part del problema radica en la falta d'una política pública que aposti de manera decidida per la igualtat de tracte i la no discriminació a l'escola. Les situacions que arriben sobre discriminació solen requerir respostes més creatives i a llarg termini, que tenen a veure amb apostes pedagògiques i formatives (dirigides a tota la comunitat educativa: alumnes, professorat i famílies) i amb el model d'escola (escola inclusiva); de manera que el paper que pot jugar el nostre Servei queda més limitat.

En relació a la tipologia d'**Agressions i Abusos per part de Cossos de Seguretat Pública**, de les 20 situacions de racisme identificades, 8 no han estat tramitades per cap via; en aquests casos l'explicació per a la no denúncia sol estar vinculada, sobretot, amb la por de les perso-

nes afectades. I també per la desconfiança en la imparcialitat d'un sistema judicial on preval la versió dels policies, aplicant així el principi de veracitat (que dota d'un plus de veracitat a l'atestat i/o la denuncia dels agents) que sí que queda recollit en l'àmbit administratiu, però no en el penal.

I per últim, trobem una dinàmica diferent en la tipologia de **Discriminació en Serveis Privats**, ja que les situacions denunciades han estat més que les no denunciades: s'han denunciat 16 de les 22 situacions identificades. La majoria tenen a veure amb el Dret d'Admis-

sió: es tracta d'una subtipologia amb la qual tenim molt clares les vies d'intervenció, i pensem que això pot tenir a veure amb el fet que tingui un major percentatge de denúncia: el 73%.

Hi ha situacions en les quals des del nostre Servei no podem oferir cap solució més enllà que derivar a altres entitats i/o institucions. No obstant procurem oferir un assessorament personal amb opcions que poden dur a terme les mateixes persones afectades. Constatem, però, la manca d'informació que té la població en relació a l'exercici dels seus drets.

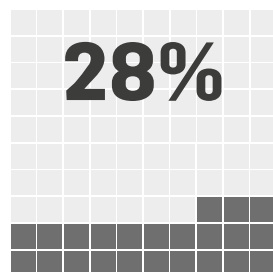
En l'atenció que oferim des del Servei esdevé imprescindible **no generar falses expectatives i transmetre tota la informació a les persones afectades perquè puguin prendre una decisió**, acompanyant si és necessari aquest procés. En moltes ocasions la decisió és no tirar endavant la denúncia, i aquesta és, com no podia ser d'una altra manera, acceptada. És prioritari exigir a les administracions públiques que desenvolupin i/o apliquin el marc normatiu de protecció a les víctimes de racisme, complint així amb el que és la seva obligació de garantir i preservar el dret. Els

entrebancs i també el patiment que suposa tirar endavant una denúncia per qualsevol via, però essent més punyent quan es tracta d'un procés penal, són elements que ens apropen a comprendre que no tothom vulgui exposar-se. En aquest sentit fa temps que des de SOS Racisme, quan ens referim a les persones que denuncien, **parlem d'activistes antiracistes, perquè és una decisió que significa sortir de l'afectació individual cap a la voluntat de canvi col·lectiu**. Però perquè això succeeixi, s'han de donar un seguit de condicions que no sempre són possibles.

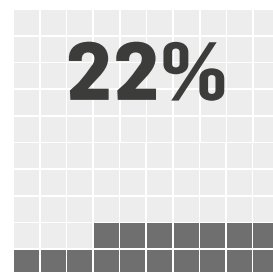
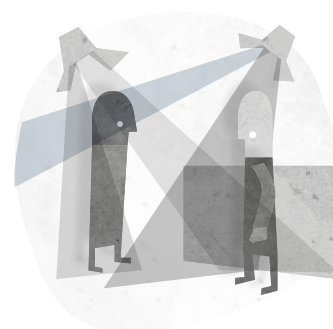
DISCRIMINACIÓ I DELICTES D'ODI RACISTES DURANT EL 2018

Comencem l'apartat amb una fotografia general sobre els delictes d'odi i les discriminacions racistes ateses el 2018, fent també una comparativa amb els anys anteriors, per tal de tenir una visió temporal de l'evolució de les manifestacions de racisme. Després entrarem a fons en els aspectes rellevants de cada tipologia.

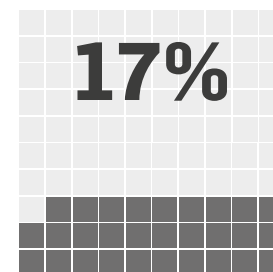
Fig. 3. Casos nous de racisme el 2017 per tipologies
Font: Dades del SAiD

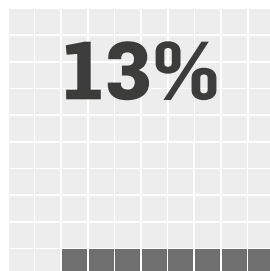
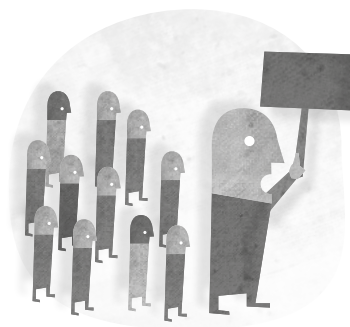
AGRESSIONS I DISCRIMINACIONS ENTRE PARTICULARS

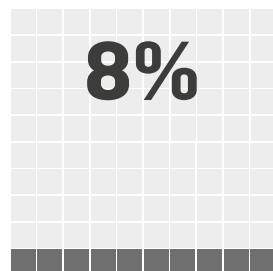
DISCRIMINACIÓ EN SERVEIS PRIVATS

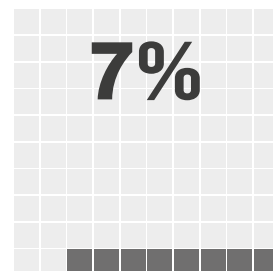
AGRESSIONS I ABUSOS DELS COSSOS DE SEGURETAT PÚBLICA

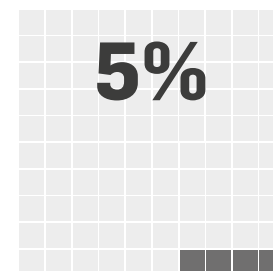
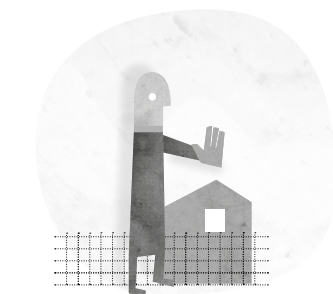
DISCRIMINACIONS EN L'ACCÉS ALS DRETS SOCIALS

DISCURS D'ODI

DISCRIMINACIÓ LABORAL

AGRESSIONS I ABUSOS DE SEGURETAT PRIVADA

Hi ha un canvi important en relació a les tipologies que són més nombroses en casos; enguany la primera tipologia és la d'Agressions i Discriminacions entre Particulars i la següent és la Discriminació en l'Accés a Serveis Privats, seguida d'Abusos i Agressions per part de Cossos de Seguretat Pública i Discriminació en l'Accés a Drets Socials.

Pràcticament els darrers 8 anys, amb alguna excepció, la primer tipologia en nombre de casos i amb un marge important de diferència amb les altres era la que feia referència a Abusos i Agressions per part de cossos policials. És cert, però, que l'any 2017 ja constàvem un increment dels casos d'Agressions i Discriminacions entre Particulars, que aquest any es posa la primera de la fila, i suposa el 28% de casos nous assumits. És preocupant la consolidació en l'increment dels casos entre particulars: al 2016 suposava un 16%, un 23% al 2017 i enguany el 35%. Són situacions que es donen en el dia a dia de les persones, en espais de relació i trobada i que, per tant, evidencien un deteriorament important de la convivència, on malauradament el racisme alimenta i és alimentat per altres tensions que cal identificar i treballar per evitar conflictes de major gravetat. També és important fer referència al context social i polític que, des de

fa més d'una dècada a molts països Europeus, i més recentment a l'Estat espanyol. El discurs polític discriminatori, racista, masclista etc... està produint cada cop més crispació i tensions que es tradueixen en conflictes i fractura social.

D'altra banda, és destacable l'augment de casos nous vinculats amb la Discriminació en els Serveis Privats, que per primera vegada se situa com a segona tipologia, amb un 22% del total de casos nous. De 2015 a 2016 n'hi va haver un increment important, passant del 4% al 15%. Un aspecte que pot estar-hi relacionat és la major difusió que hem realitzat sobre aquests casos, i sobretot la campanya de sensibilització, #El-RacismeSurtdeFesta, que hem dut a terme durant el 2017, sobre casos de discriminació en el dret d'admissió a locals d'oci, que no només ha contribuït a fer visibles aquestes situacions com a casos de racisme, sinó que també ha difós les eines existents per a la seva denúncia.

La baixada en nombre de casos de la tipologia d'Abusos i Agressions per part de Cossos de Seguretat Pública que enguany suposa un 17% del conjunt, es mereix una reflexió, ja que en relació als anys anteriors s'ha reduït a més de la meitat: al 2017 suposava el 29%, un 31% al 2016 i un 35% al 2015. És cert que

en aquesta tipologia una part important de les situacions identificades no van ser denunciades (8 de 20) i, com hem comentat, la decisió de no denunciar molt sovint ve motivada per la por i la desconfiança en l'administració de justícia. No podem passar per alt que en aquests casos la vulneració del dret és executada pel propi sistema: sigui l'acció concreta del policia, o l'omissió de l'administració competent quan no reconeix la vulneració o quan no desplega tots els mecanismes de control de la tasca policial.

Cal esmentar, també, l'augment de casos de Discriminació en l'Accés a Drets Socials, que representen un 13% dels casos nous. És una tipologia que els darrers anys s'ha mogut entre el 8% del 2017, que va ser el percentatge més baix, i el 20% del 2015. Més enllà del nombre, tot i que suposa una part important del total, es tracta de situacions rellevants sobretot per dues qüestions:

perquè s'està vulnerant l'accés a drets fonamentals i perquè s'evidencia el no compliment de qui té el deure de garantir aquests drets: els estats i totes les seves administracions.

Per últim, és rellevant comentar que la tipologia d'Extrema Dreta enguany desapareix, ja que no s'hi ha registrat cap situació. Val a dir que la tendència dels darrers anys ja ho apuntava: un 1% al 2017, un 4% al 2016 o un 1% al 2015. Es tracta d'una tipologia que s'ha anat vinculant més amb situacions de discurs d'odi, per això l'any passat inauguràvem com a tipologia el Discurs d'Odi, que enguany suposa el 8% del conjunt de casos.

Dins dels 72 casos nous, 34 són delictes d'odi amb una motivació racista, i la via d'intervenció va ser la penal, i 38 són discriminacions racistes que tramitem per diferents vies de resolució.

En relació als delictes d'odi urgeix anar més enllà de les manifestacions de racisme que contempla el Codi Penal i/o de la interpretació que generalment es fa des de l'Administració de Justícia sobre els delictes d'odi, ja que resulta **prioritari posar l'èmfasi en les violacions de drets humans que suposa tot tipus de manifestació discriminatòria.** És cert que els delictes d'odi, tipificats des d'un punt de vista penal, són l'expressió més

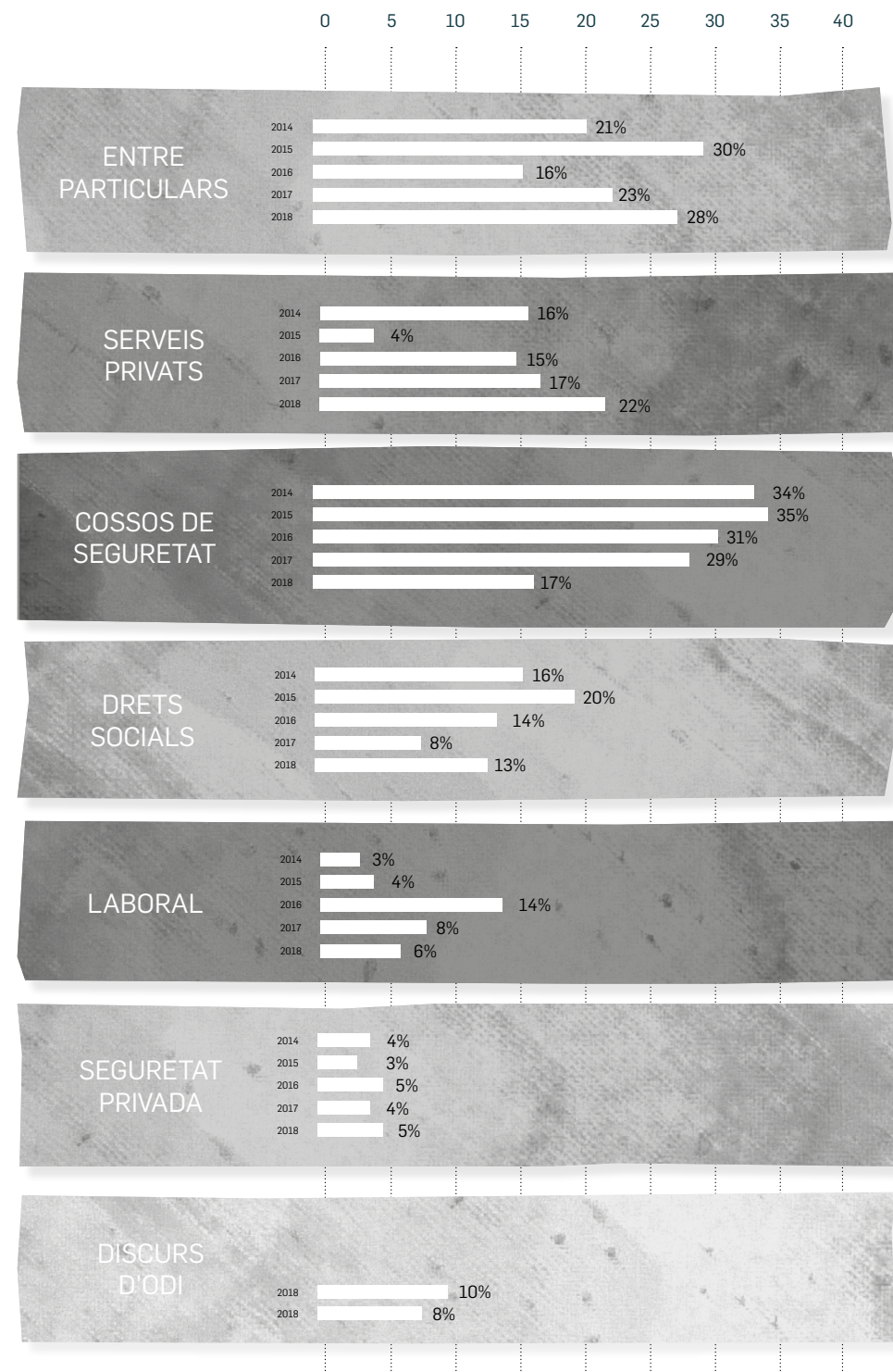
evident de la discriminació, però no podem obviar que tant els delictes com les discriminacions amb motivació d'odi suposen una vulneració de drets fonamentals i poden tenir repercussions molt negatives en la vida de les persones. Pensem que **caldría parlar de vulneració de drets amb motivació racista** i, en cada cas, activar la via d'intervenció més apropiada per restituir els drets a les persones afectades.

LA COMPARATIVA DELS DARRERS 5 ANYS

Com hem indicat anteriorment, quan repassàvem l'evolució de les tipologies, enguany s'han donat alguns canvis que volem destacar:

- en primer lloc, un fort increment dels casos d'Agressions i Discriminacions entre Particulars, que ha significat que enguany aquesta sigui la primera tipologia pel que fa al nombre, amb un marge de diferència important amb la segona
- els Abusos i Agressions per part de Cossos de Seguretat Pública han deixat, després de 8 anys, d'ocupar el primer lloc i, amb un 17% se situen el tercer lloc
- també és destacable que la tipologia de Discriminacions en Serveis Privats sigui la segona en nombre de casos, fet que no s'havia donat anteriorment
- la tipologia de Discurs d'Odi, incorporada a la classificació l'any passat, es manté més o menys igual que el 2017, amb un 8%.

Fig. 4. Comparativa de casos nous de racisme dels anys 2012 a 2017 per tipologies. Font: Dades del SAiD

ANÀLISI PER TIPOLOGIA

Una primera consideració que cal fer és que en general hi hagut una baixada en el nombre de situacions identificades i també de casos assumits, que afecta totes les tipologies. I l'explicació que compartim contempla, sobretot, dues qüestions: d'una banda la invisibilitat i la normalització del racisme; i de l'altra, la por i la desconfiança a l'hora de denunciar i/o posar en coneixement d'altri aquestes situacions. Lamentablement no creiem pas que aquest descens tingui a veure amb una reducció de les situacions de racisme, ja que els inputs que ens arriben des de diferents àmbits demostren el contrari.

AGRESSIONS I DISCRIMINACIONS ENTRE PARTICULARS

- 55 situacions de racisme identificades el 2018.
- 35 situacions no denunciades.
- 20 casos nous assumits.
- 57 casos gestionats.

En primer lloc cal analitzar a què es deu aquest fort increment dels casos que tenen a veure amb Agresions i Discriminacions entre particulars, que enguany és la primera tipologia en nombre, amb un 28% del total.

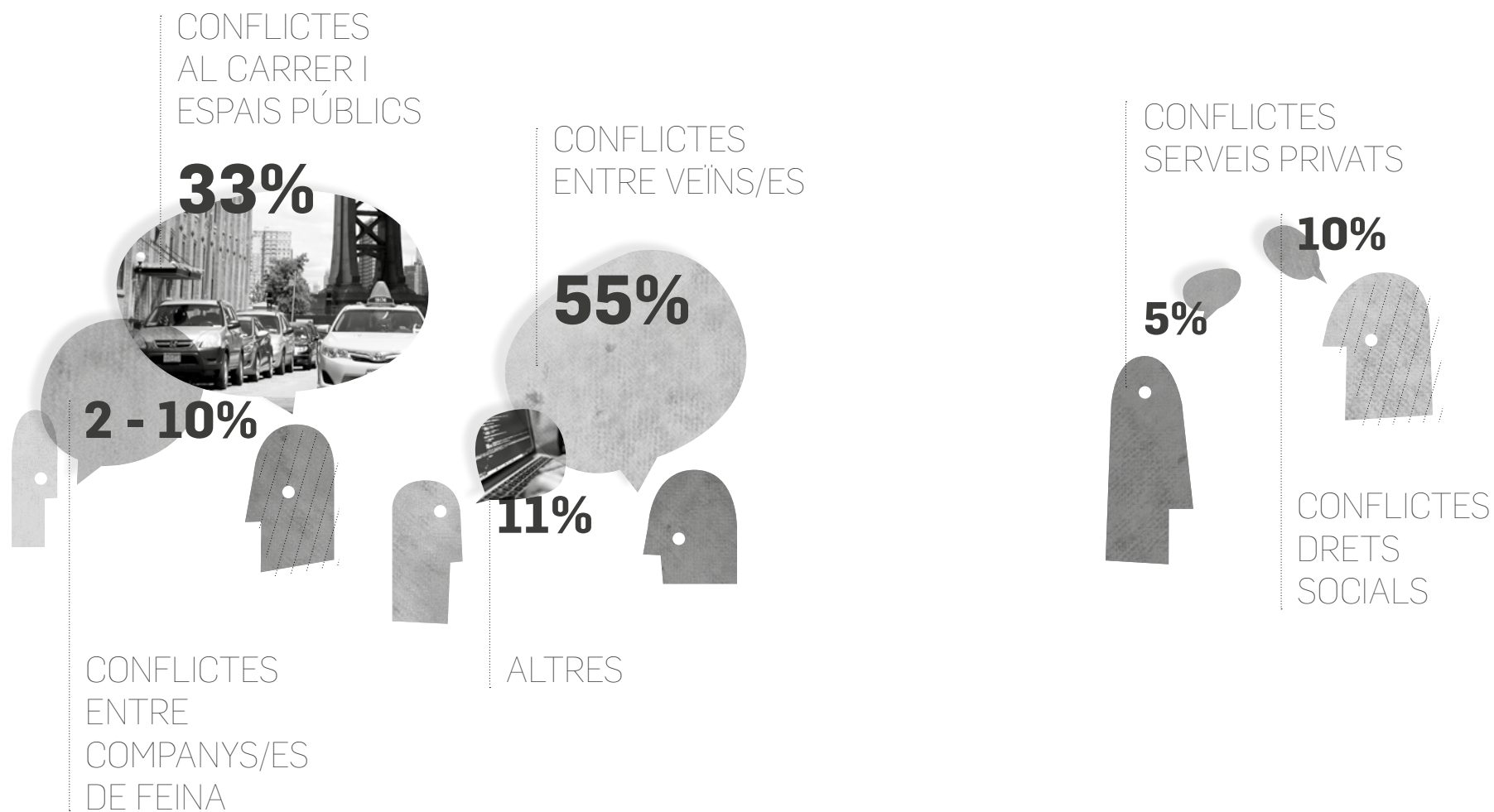
Pensem que és important fer una anàlisi més general i estructural a partir d'aquesta dada, una dada que no és més que una mostra que ens permet aproximar-nos a com s'està manifestant el racisme avui dia. No podem obviar el context sociopolític que vivim, on malauradament a diferents parts del món posicionaments filofeixistes són acceptats per una part de la població i a més aconsegueixen espais de representativitat i poder a les institucions: Bolsonaro a Brasil, Trump als EUA, Salvini a Itàlia, Vox a l'Estat espanyol, entre d'altres exemples. Discursos que no són nous i que busquen un boc expiatori, que canvia segons cada context, a qui culpar de diferents problemàtiques: un enemic fàcil d'identificar. Les paraules potser canvien però els mecanismes són els mateixos i el racisme, el classisme o el patriarcat guanyen terreny per debilitar les democràcies, restringir les llibertats i fer un món cada cop més injust. Però a més, aquests discursos no només tenen conseqüències electorals, suficientment importants, sinó que també tenen un impacte directe en l'espai social on «aquests suposats enemics» viuen als barris, van a les escoles, treballen, compren. De manera que allò que en el pla polític és discursiu es converteix en accions concretes que malmeten la convivència i atempten contra la dignitat de les persones.

La normalització de discursos i propostes racistes, masclistes i feixistes, que en molts contextos fins ara eren inacceptables, sumada a la manca d'abordatge per part de les administracions públiques en donar resposta a les tensions socials i als problemes de convivència, resulten un combinat explosiu que té com a resultat conflictes més greus i el risc de fractura social.

En relació a la distribució entre situacions identificades i denunciades, tot i que les no denunciades són més, compartim una reflexió positiva que té a veure amb una percepció de major apoderament de les persones que s'han apropiat al nostre Servei. **Notificar i/o denunciar una situació de racisme vinculada als àmbits de convivència, resulta molt complicat perquè vol dir evidenciar que existeix el conflicte en un espai en el qual has de viure tant sí com no, com pot ser la comunitat de veïns i veïnes.** És per això que pensem que cal posar en valor, també les 35 persones que han vingut a explicar-ho, encara que per diferents motius no s'hagi pogut tramitar, així com aquelles que han iniciat el procés de denúncia.

En relació a aquesta qüestió és interessant reflexionar sobre els tipus de situacions a què fa referència aquesta tipologia: són conflictes que es donen entre persones que a priori comparteixen una relació d'igualtat. També val la pena diferenciar entre les situacions que es donen de forma esporàdica, i les que responen a conflictes entre persones que comparteixen un espai relacional: comunitat veïnal, feina, espai de joc infantil, comerços del barri, etc.

Una darrera qüestió sobre aquesta tipologia té a veure amb les vies d'intervenció; tot i que encara el gruix és la via penal, 37 dels 57 gestionats (sobretot són casos d'anys anteriors que s'allarguen en el temps per la lentitud del propi procés penal), els darrers anys ha canviat la dinàmica i des del Servei apostem més per la intervenció directa, que contempla i busca diferents opcions segons cada circumstància.

Fig. 5. Subtipologies dins l'àmbit d'Agressions i Discriminacions Entre Particulars. Font: Dades del SAIID

CAS D'ÈXIT

«Ara ja sé com defensar-me»

És un cas més, entre els molts que hem rebut, de conflicte entre veïns i veïnes amb motivació racista. En aquesta ocasió es tracta d'una dona d'origen estranger que pateix de forma regular la discriminació i el rebuig per part d'una de les seves veïnes, amb certa acceptació de bona part de la comunitat veïnal. Més enllà de quin serà el resultat, hi ha un aspecte d'aquest cas que creiem oportú de destacar. La dona afectada per aquesta situació, després de fer la primera entrevista, va sortir reforçada perquè sentia el suport de SOS Racisme. Una sensació que no només va facilitar-li d'enfrontar-se a la veïna en nou episodi agressiu, ja que la seva posició havia canviat - «ara ja sé com defensar-me» - sinó que també va contribuir que es decidís a apropar-se a la resta de veïns i veïnes amb orígens diversos per generar un espai de trobada per unir-se i estar forts davant noves situacions de racisme. També us volem fer saber que ens ha convidat a prendre el te en una reunió entre veïns que organitzarà properament. No sabem com acabarà el conflicte concret amb la veïna, però aquest cas mostra que el ventall perquè les persones afectades per racisme se sentin reforçades i trobin opcions per restituir el seus drets és molt més ampli i acaba sobrepassant la situació inicial.

DISCRIMINACIÓ EN SERVEIS PRIVATS

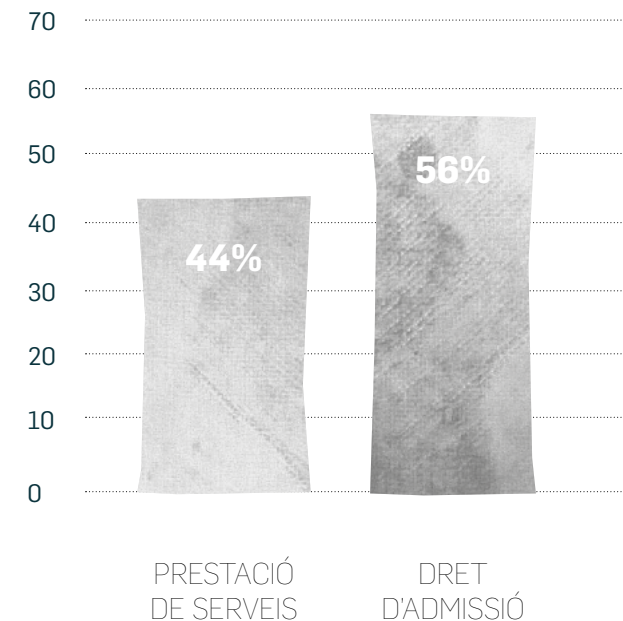
- 22 situacions de racisme identificades al 2018.
- 6 situacions no denunciades.
- 16 casos nous assumits.
- 38 casos gestionats

La majoria de casos de Discriminació en Serveis Privats tenen a veure amb el dret d'admissió en locals d'oci, una qüestió que fa temps que treballem a SOS Racisme des de diferents perspectives i que ha tingut com a resultat la visibilitat d'aquestes situacions, a més d'un major coneixement per part nostra de les eines existents per fer denúncia, sigui penal, administrativa o pública.

Creiem convenient destacar el paper que ha tingut la campanya de sensibilització i comunicació que hem dut a terme durant el 2018, «#El racisme surt de festa», així com els testings que de forma periòdica hem realitzat per tal de donar visibilitat a aquestes discriminacions i fer que siguin identificades com a vulneració d'un dret. És una mostra que el primer pas per poder denunciar un cas de racisme és identificar-lo com a tal i, en segon lloc, saber on adreçar-te. Les campanyes de comunicació i la denúncia pública han estat de gran ajuda.

D'altra banda, un altre aspecte que volíem abordar vinculat a aquest tipus de discriminacions és el paper de l'administració pública, que a parer nostre es queda coix, perquè tot i tenir una opció clara d'intervenció no actuen. La Subdirecció General d'Espectacles Públics i Activitats Recreatives de la Generalitat de Catalunya, com als ajuntaments que tenen competència per a inspeccionar i sancionar, si és necessari, els establiments que són discriminatòris en l'aplicació del dret d'administració, tal i com recull el Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives a l'article 50 «*L'exercici del dret d'admissió no pot comportar, en cap cas, discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió, discapacitat, orientació sexual, identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social de les persones usuàries*».

Per què no hi ha un paper més clar per part de les administracions en relació a aquesta qüestió? Les eines no manquen, hi són i no s'apliquen. Potser manca de voluntat? És la pressió i les influències per part del sector privat? No es considera una qüestió important? Són vulneracions de drets que limiten la vida de les persones afectades i alhora legitimen i normalitzen el racisme.

Fig. 6. Subtipologies dins l'àmbit Discriminació en Serveis Privats
Font: Dades del SAiD

CAS D'ÈXIT

«Aquesta empresa no tolerarà conductes racistes»

En una botiga un agent de seguretat privada té una actitud discriminatòria i un tracte desigual amb una persona estrangera de qui sospita, sense cap fonament ni prova, que pot haver robat algun producte. De fet, el supòsit del robatori s'alimenta del prejudici que és estrangera. L'empresa rep l'escrit de SOS Racisme on s'exposen els fets i es valora la situació com un cas de discriminació racista en un servei privat. Aquesta és una intervenció

molt recurrent del Servei: posar en coneixement de l'altre part els fets ocorreguts i obrir la possibilitat d'una correcció, canvi i/o disculpa per part seva. En aquest cas la resposta va ser molt favorable: l'empresa va assumir i condemnar els fets, que va titllar de discriminatòris, i va demanar disculpes a la persona afectada. Va agafar responsabilitat en l'assumpte i va acomiadar l'empleat que havia tingut aquesta actitud i tracte desigual, perquè no volia permetre conductes racistes a la seva empresa.

AGRESSIONS I ABUSOS PER PART DE COSSOS DE SEGURETAT PÚBLICA

- 20 situacions de racisme identificades el 2018
- 8 situacions no denunciades
- 12 casos nous assumits
- 72 casos gestionats

Enguany hi ha hagut un canvi de tendència rellevant, ja que la tipologia d'Agresions i Abusos per part de Cossos de Seguretat Pública ha deixat de ser la primera en nombre de casos, i se situa en tercer lloc. No obstant en relació al total de casos gestionats, sí que segueix tenint el major gruix, sobretot perquè la majoria van per la via penal i el procés s'allarga considerablement.

En els casos on hi ha vinculats els agents de la policia, molt sovint les persones afectades no tenen prou forces, no se senten protegides i no creuen suficientment que el sistema escolti les seves denúncies i actui; i decideixen llavors no denunciar ni notificar aquestes situacions. En són una mostra els casos de racisme vinculats a la venda ambulant irregular que enguany han baixat notablement. Cal tenir especialment en compte la situació de precarietat i fragilitat d'aquest col·lectiu, que sovint està en el punt de mira i que és especialment vulnerable quan pateix un abús per

part de la policia, ja que les denúncies creuades i fins i tot falses acaben impossibilitant que es puguin denunciar els abusos i agressions racistes. Entre altres casos, destaquem el d'un venedor ambulant víctima d'una falsa acusació que s'enfrontava a una pena de 3 anys de presó.¹⁸

Un element que pot ser rellevant per a l'anàlisi, que ja posàvem de manifest a l'informe de 2017¹⁹, és el nostre paper desvirtuat en els casos relacionats amb la policia que van per la via penal. La nostra funció, que hauria de ser la d'acusació (denunciem fets racistes), es converteix sovint en defensa. És plausible pensar que la impossibilitat d'exercir la denúncia contra els cossos de seguretat pública que han comès un abús i/o agressió racista, pot tenir relació amb la reducció del nombre de casos en aquesta tipologia.

Insistim amb que **una baixada en el nombre de casos no vol dir que no existeixin, en canvi el que sí que suposa és més invisibilitat, opacitat i impunitat.**

18 Cas del Servei d'Atenció i Denúncia per a víctimes de racisme de SOS Racisme Catalunya. «Podia haver estat empresonat més de 3 anys per una falsa acusació». Disponible a la web de SOS Racisme: <http://www.sosracisme.org/podia-haver-estat-empresonat-mes-de-3-anys-per-una-falsa-acusacio>

19 SOS Racisme Catalunya, Informe 2017, INVISIBLES. L'estat del Racisme a Catalunya, pàg. 161-163. Disponible a la web: http://www.sosracisme.org/wp-content/uploads/2018/03/InformeSOS2017_InVisibles_compressed.pdf

CAS D'ÈXIT

«Cas Calàbria»

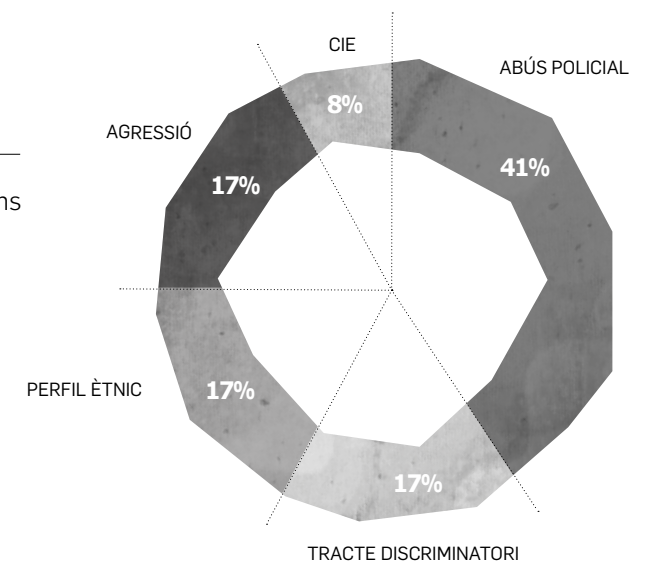
Possiblement un dels judicis més important del 2018, tant pel que suposava per a les vides dels set venedors ambulants acusats de fabricació de producte falsificat i venda a l'engròs, -un d'ells, també per delictes lleus d'apropiació indeguda-, com també per la dimensió social i política que se li va donar en diferents moments, que va suposar entre altres coses un judici paral·lel. La intenció ara no és fer una anàlisi del procés ni una valoració de la sentència, que considerem vergonyosa, tal i com recollim a l'article «Caso Calabria. Valoración crítica del Proceso Penal».²⁰

20 Article de Lorena Antón, advocada de SOS Racisme «Caso Calabria. Valoración crítica del Proceso Penal». Disponible a la web: <http://www.sosracisme.org/caso-calabria-valoracion-critica-del-proceso-penal>

Però posem en relleu aquest cas perquè és una mostra evident de la institucionalització del racisme, en l'àmbit policial, judicial, comunicatiu, polític i social. Si aquestes persones no haguessin comptat amb una defensa, exercida per SOS Racisme en aquest cas, que aportés al judici la perspectiva dels drets humans, de l'evidència del racisme, de la mala praxi de la fase d'instrucció i investigació per part de la policia, de la situació de fragilitat i vulnerabilitat del col·lectiu que es dedica a la venda ambulant no regular i de la realitat d'aquesta activitat, aquestes set persones avui estarien complint pena de presó.

Fig. 7. Subtipologies Agresions i Abusos dels Cossos de seguretat Pública

Font: Dades del SAiD

DISCRIMINACIÓ EN L'ACCÉS ALS DRETS SOCIALS

- 21 situacions identificades al 2018.
- 12 no denunciades.
- 9 casos nous assumits. 7 casos nous assumits
- 27 casos gestionats

En relació a aquesta tipologia hi ha una qüestió fonamental, a la qual ja hem fet referència, però que cal tenir molt present en l'anàlisi més específica. Amb les situacions de discriminació en l'accés a drets socials hem de tenir present que es tracta de casos on hi ha una disfunció evident de l'Estat i les seves administracions, que sigui per acció o omissió, no està garantint els drets fonamentals als ciutadans i ciutadanes.

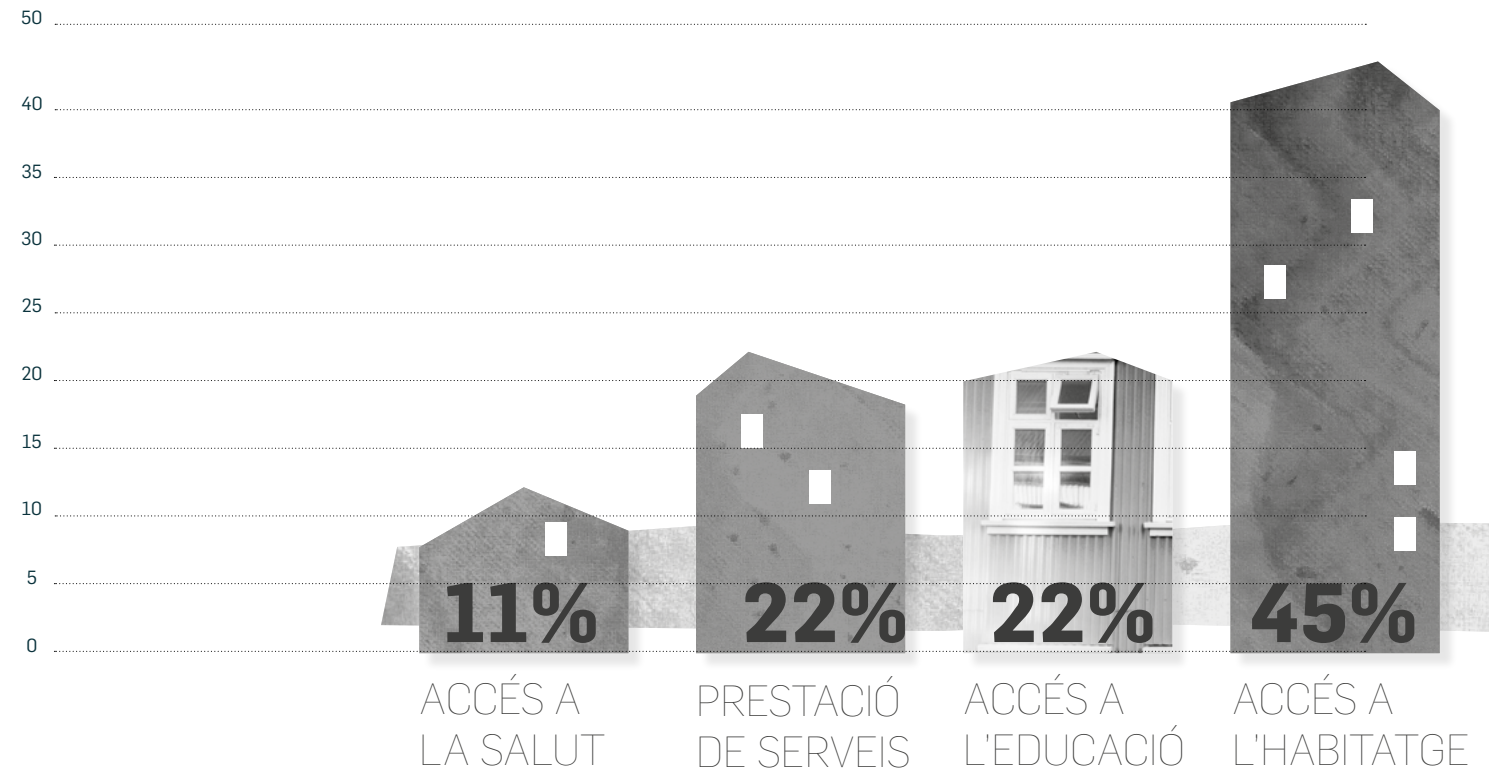
Si observem les subtipologies veurem que els casos que tenen a veure amb l'accés a l'habitatge, educació i els relacionats amb la prestació de serveis (polítiques socials, padró, atenció ciutadana...) per part de l'administració, són els més nombrosos.

Trobem oportú fer referència als casos de discriminació en l'accés a un dret a partir d'una mala praxi en la prestació del servei. Considerem que aquests casos tenen especial rellevància pel fet que qui perpetra la discriminació és qui representa l'administració, que té el deure de protegir

i garantir els drets de la ciutadania. En aquest sentit **esdevé imprescindible assegurar la no discriminació i la igualtat de tracte en tots els àmbits de l'administració pública**, que ha de considerar com a una prioritat canviar aquestes males pràctiques: assegurant protocols per identificar-les i actuar en la seva prevenció i eradicació (formació, sanció, etc.).

Cal tenir en compte que en aquest aspecte la normativa és clara i que una conducta discriminatòria en segons quins supòsits realitzada per una persona treballadora de l'administració pública pot ser punible tal i com ho recull el Codi Penal, a l'article 511.1 «*Incorre en la pena de presó de sis mesos a dos anys i multa de dotze a vint-i-quatre mesos i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic per un termini d'un a tres anys el particular encarregat d'un servei públic que denegui a una persona una prestació a la qual tingui dret per raó de la seva ideologia, religió o creences, la seva pertinença a una ètnia o raça, el seu origen nacional, el seu sexe, orientació sexual, situació familiar, malaltia o minusvalidesa*».

I a l'article 511.3 «*Els funcionaris públics que cometin algun dels fets previstos en aquest article incorren en les mateixes penes en la mesura*

Fig. 8. Subtipologies dins l'àmbit de Discriminació en l'Accés als Drets Socials. Font: Dades del SAiD

superior i en la d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic per un termini de dos a quatre anys».

A banda dels casos que hem gestionat directament a SOS Racisme, en el treball en xarxa amb la PasuCAT, Plataforma per una Atenció Sanitària Universal a Catalunya,²¹ de la

qual formem part, trobem pertinent destacar que **durant el 2018 s'han atès 90 casos, i d'aquests, 86 tenen a veure amb la situació administrativa de les persones afectades pel fet de ser estrangeres**. Aquestes dades evidencien un cop més que la discriminació en l'accés i a l'atenció sanitària és una realitat.

21 PASUCAT: Plataforma per una Atenció Sanitària Universal a Catalunya <http://lapasucat.blogspot.com>

CAS D'ÈXIT

Dues ciutats que no volen tolerar discriminacions racistes per part de les immobiliàries

Casos sobre discriminació racista en l'accés a l'habitatge en rebem moltes i lamentablement mai no hem pogut destacar algun avenç o èxit. En primer lloc perquè tot i que la normativa existeix i pretén protegir aquest tipus de discriminacions, no s'aplica. D'altra banda perquè es tracta de situacions invisibilitzades i normalitzades, i les persones afectades en moltes ocasions no coneixem quins poden ser els mecanismes de denúncia. I en tercer lloc,

una gran limitació amb la que ens trobem és que no tenim prova que demostrï la discriminació i la motivació racista de la mateixa.

En aquesta ocasió però sembla que hi ha cert recorregut per tirar endavant la denúncia: el més important és la perseverança de la família afectada, tant en la mateixa denúncia com en la recollida de proves que la facilitessin. D'altra banda, els dos ajuntaments implicats ens han traslladat la seva voluntat per a denunciar la discriminació concreta i fer el possible perquè no es donin aquestes situacions de racisme als seus municipis.

DISCURS D'ODI

- 12 situacions de racisme identificades el 2018
- 6 situacions no denunciades
- 6 casos nous assumits
- 11 casos gestionats

En relació als casos de Discurs d'Odi cal tenir en compte que l'any passat va ser la primera vegada que consideràvem aquesta tipologia a banda, ja que anteriorment estava vinculada a la d'extrema dreta, que aquest any desapareix perquè no en tenim cap cas.

Percebem que els darrers anys estem en una situació de certa muta-

ció entre la tipologia d'Extrema Dreta i la de Discurs d'Odi; de fet fins el 2017 les contemplàvem de manera conjunta, però són dues categories que reclamen un anàlisi diferenciat, tot i que tinguin certs vincles.

Històricament la tipologia d'extrema dreta, com a tal, recollia casos fàcils d'identificar ja que solien respondre a accions de violència dutes a terme per grups més o menys organitzats que, a més, responien a uns canons estètics molt concrets. En ser situacions de violència racista evident, la presència d'entitats com SOS Racisme era aprovada socialment, i també hi havia un consens en la condemna dels actes.

No obstant, els darrers anys SOS Racisme ha rebut denúncies de casos que hem vinculat a aquesta tipologia pel seu contingut i idees tot i que no responien a accions de violència concreta, manifestada en actes, sinó que tenien a veure amb discursos i posicionaments. Per les diferències en la manera de manifestar-se, així com també pel repunt de casos vinculats a la transmissió d'idees -cal tenir en compte aquí el paper de les xarxes socials i plataformes comunicatives-, l'any 2017 vam decidir fer una nova tipologia que recollís els casos de Discurs d'Odi.

És cert que les diferències entre els casos que han representat majoritàriament la tipologia d'Extrema Dreta i els que recollim en la de Discurs d'Odi són evidents, sobretot per la forma com es manifesten. Però hi ha dues qüestions que ens preocupen molt. Una té a veure amb els continguts, ja que les dues tipologies s'alimenten dels mateixos: no podem obviar que els grups orga-

nitzats d'extrema dreta sempre han tingut molt clars els ideòlegs que els inspiraven, tal i com evidencien els casos de les dues llibreries de Barcelona. L'altra qüestió és **la sensació d'haver perdut una batalla, la del consens social, a l'hora de condemnar aquests tipus de situacions, que resultava més senzill quan es tractava de casos de violència extrema i que ara queden més diluïts en les paraules.**

D'altra banda, considerem interessant destacar que el tipus d'intervenció que fem en aquests casos aposta més per respostes creatives i col·lectives (7 dels 11 casos gestionats) que, tot i que també suposen acompanyar la persona afectada, estan enfocades a donar altres versions i opcions, a qüestionar certes idees, i a oferir narratives alternatives que defensin els drets humans i la dignitat de les persones. Òbviament és un treball a llarg termini, que a més requereix confluïr amb molts altres actors socials. El repte és gran.

CAS D'ÈXIT

«Hem trobat una nova via d'actuació»

Un cas més d'insults racistes a l'esport, en aquesta ocasió per part d'un àrbitre. L'entrenador del jugador insultat va recriminar a l'àrbitre que «era un racista» i el seu Club va ser multat. La intervenció en aquest cas ha estat via expedient disciplinari/

administratiu a través del Comitè de Competició de la Federació Catalana de Bàsquet. Tot i que en aquesta ocasió no hem aconseguit un bon resultat, sobretot perquè ens mancaven elements contundents de prova, hem descobert un nou procediment que pensem que pot ser efectiu per donar resposta a aquestes situacions.

ALTRES TIPOLOGIES

En un altre format més breu comenten les dues darreres tipologies: Discriminació Laboral i Agressions i Abusos per part de la Seguretat Privada, no pas perquè no siguin situacions rellevants, sinó perquè ens manquen dades per a poder fer una anàlisi més aprofundida.

Discriminació Laboral

- 9 situacions de racisme identificades el 2018
- 4 no denunciades
- 5 casos nous assumits
- 17 casos gestionats

No és una qüestió de poques o moltes situacions, de fet són 9 situacions identificades de les 151. Però es tracta d'una tipologia en la qual ens manca una millor anàlisi, tant de la realitat com de les opcions d'intervenció per part del nostre Servei.

En relació a les subtipologies de les situacions de Discriminació Laboral, els casos tenen a veure amb *mobbing* laboral, irregularitats en la contractació o en les condicions laborals, i discriminació en l'accés.

Agressions i Abusos per part de Seguretat Privada

- 4 situacions de racisme identificades el 2018
- 0 no denunciades
- 4 casos nous assumits
- 16 casos gestionats

Enguany el nombre d'identificacions denunciades és força baix, i això és una evidència més que es tracta de situacions que sovint resten invisibles, sobretot pel desconeixement per part de la víctima dels seus drets i de les possibilitats de denúncia.

S.O.S. RACISME

Volem desarticular aquest sistema racista.

Per aconseguir-ho, necessitem comptar amb persones compromeses amb els drets i la dignitat humana: ASSOCIAT a SOS Racisme.

Pots fer-ho a la web: www.sosracisme.org/actua

També necessitem suport econòmic per poder continuar la nostra feina: defensar persones, canviar consciències i incidir política i socialment en la lluita contra el racisme i per la igualtat de drets

- Pots col·laborar en el finançament del Servei d'Atenció i Denúncia per a víctimes de racisme a través d'un micro-mecenatge amb només 1€ al mes: www.teaming.net/1-perlaigualtatdedrets
- Pots fer una donació econòmica, a més ara desgrava perquè som utilitat pública. Truca'ns o escriu-nos i t'expliquem tots els detalls: 933050197 – sosracisme@sosracisme.org - www.sosracisme.org/actua

I si has patit o has vist una discriminació racista, pots contactar amb nosaltres

- truca al 933010597
- envia un missatge de WhatsApp al 652873406
- escriu a denuncia@sosracisme.org
- omple formulari al web a www.sosracisme.org/said

“Si el **Pol·len** és el coneixement, el nostre objectiu és transferir **Pol·len** des de les autores a les lectores, on germina fent possible la producció de llavors, i aquestes, multipliquen els coneixement(s)”.

En el procés d'elaboració del llibre hem seguit criteris d'ecoedició amb l'objectiu de reduir l'impacte ambiental de la producció i assegurar l'aplicació de pràctiques de respecte al medi ambient.

Alguns dels nostres criteris són l'ús del paper FSC, com a mesura per evitar la deforestació, un format que aprofita al màxim el paper o la impressió en una impremta local que aplica criteris de respecte al medi ambient. Pol·len edicions sccl som una editorial cooperativa que pensem l'ecoedició com una manera d'entendre els llibres, de veure'ls i sentir-los, de pensar en els boscos com a part dels llibres, de pensar en els llibres com a part de nosaltres, de pensar en nosaltres com a part d'una Terra, comuna.

GREENING BOOKS
www.bookdaper.cat
bDAP726

Invisibles. L'Estat del Racisme a Catalunya. Informe 2018
SOS Racisme, 2019
Pol·len edicions, sccl

MOTXILLA ECOLÒGICA - Càlcul de la motxilla ecològica d'un exemplar de la publicació					
Massa publicació (g)	Petjada de carboni (g CO ₂ eq.)	Residus generats (g)	Consum aigua (L)	Consum energia (MJ)	Consum matèries primeres (g)
230	578	28	16	20	313
Estalvis*:	81	4	2	3	43

* Impacte ambiental estalviat respecte a una publicació comuna semblant

Aquesta és la desena edició de l'informe «InVisibles. L'estat del racisme a Catalunya 2018» elaborat per SOS Racisme Catalunya. Un document que vol fer una aproximació a com es manifesta el racisme al nostre país a partir de les dades i els casos que arriben al nostre Servei d'Atenció i Denúncia per a víctimes de racisme; de l'anàlisi i de la denúncia d'una associació que enguany celebra els seus trenta anys de trajectòria.

Parlem de racisme, i per tant parlem de...

Qualsevol forma d'exclusió, segregació, discriminació o agressió a les persones per motiu del seu origen ètnic o nacional, pel color de la pell, per creences religioses, pràctiques culturals o de qualsevol altra mena.

No és només una ideologia: és una pràctica sistemàtica i rutinària que es fa necessària per mantenir una estructura de poder basada en l'hegemonia cultural occidental. Es manifesta en les relacions institucionals i en les relacions quotidianes. Es produeix i reproduïx constantment. És estructural, amb arrels profundes en un passat d'esclavitud, espoli, usurpació, dominació i explotació en el context de la modernitat colonial

InVisibles. L'estat del racisme a Catalunya.

Informe 2018

